

Liminka

ALATEMMES

Ala-Elsilä
Alatemmeksen entinen koulu
Alatemmeksen Nuorisoseurantalo
Arola
Junttola
Marttila
Ollila
Pietilä
Punttala
Pääkkö
Teppo
Yli-Elsilä

valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas

Pehkonen

valtakunnallisesti arvokas

Alatalo
Arvonolli
Hirvelä ja Mäki-Hirvelä
Härmä
Jukolan aitta (rek. Seppälän)
Kirkko-Pieti
Limingan kirkko ja vanha hautausmaa
Puodinmäki
Ranta-Hirvelä
Rapakko (rek. Niinimaa)

valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
paikallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas
maakunnallisesti arvokas
valtakunnallisesti arvokas

Arvola
 Elsilä
 Foudila
 Haapala
 Houvila (rek. Reinola)
 Jokela
 Kaitera
 Kansanopisto (päärakennus, Impivaara, veistola)
 Kivikoulu, Vilho Lampi -museo
 Kotila
 Koti-Pietilä
 Limingan kotiseutumuseo
 Limingan pappila
 Maja
 Matinlauri
 Metsätalo e. Nikula
 Muistokoti Aappola
 Mustonen
 Nuorisotalo, ent kunnallistalo
 Nurmi e. Piipari (rek. Lampela)
 Prokko-Poutala
 Pyyvilä
 Ranta-Juustila
 Rantariiku
 Rukoushuone (Kansanopisto)
 Sunila (rek. Osuuskauppa)
 Toivola (Okkonen)
 Vuotila

[illegible]**maakunnallisesti arvokas**

Rantakylän ja Virkkulan vanha asutus	maakunnallisesti arvokas
Ala-Toppila	maakunnallisesti arvokas
Annala	maakunnallisesti arvokas
Anttila	maakunnallisesti arvokas
Jurvala	maakunnallisesti arvokas
Jutila eli Ala-Jutila	maakunnallisesti arvokas
Keskijutila eli Ylä-Jutila	maakunnallisesti arvokas
Kivimäen aitat	paikallisesti arvokas
Matturi	maakunnallisesti arvokas
Pietilä	maakunnallisesti arvokas
Pleisula (rek. Tontti-Pleisula)	maakunnallisesti arvokas
Rantakylän koulu	maakunnallisesti arvokas
Riivarin tuulimylly ja aitat	maakunnallisesti arvokas
Sarvela	paikallisesti arvokas
Yli-Toppila	maakunnallisesti arvokas

VIRKKULA

Virkkulan torpat ja mäkituvat	maakunnallisesti arvokas
Keinänen	paikallisesti arvokas
Kujala eli Aarnio	paikallisesti arvokas
Kukkala	paikallisesti arvokas
Mattila	paikallisesti arvokas
Miettilä eli Eskuri	paikallisesti arvokas
Pikkula	paikallisesti arvokas
Vierelä eli Kamula	paikallisesti arvokas
Vinola	paikallisesti arvokas

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

Kohteet on merkitty luetteloon maarekisterikylittäin

ALATEMMES

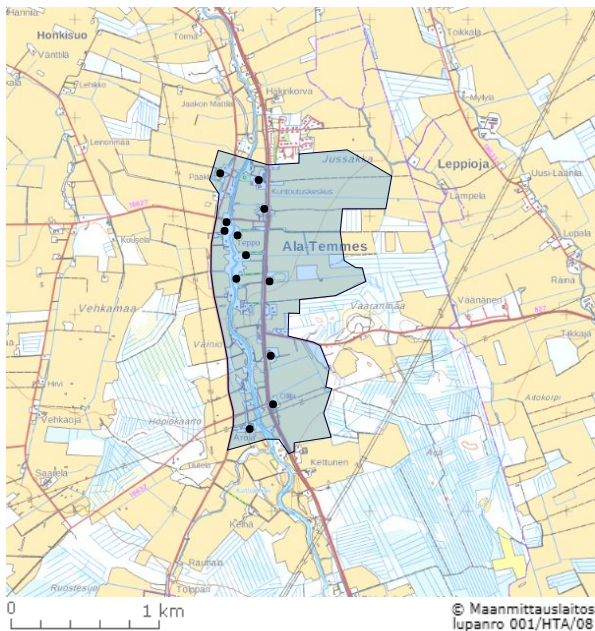
- Kettunen
- Kunnas ent. Ylitalon koulu
- Lakeuden koulu
- Lehto
- Salmela

LIMINKA

- Alakestilän puisto ja pihapiiri
- Emäntäkoulu
- Entinen Lapinkankaan kansakoulu
- Heinijärven entinen kansakoulu
- Heiskari
- Huvila Terjoelta (Leinosen talo)
- Isoniitty, Kokkolan niittykämpä
- Isoniitty, Sangin niittykämpä
- Juustila
- Kangastalo
- Kennilä
- Keskitalo
- Ketunmaan koulu
- Limingan Osuusmeijeri
- Limingan rautatieasema
- Linnukkapatsas
- Molnberg
- Nahkala
- Ojanperä
- Ollila
- Pyhtilä
- Pyhtinen
- Tuorila
- Työväentalo Sointula
- Villa Tuomaala
- Värminkosken radanvartijan tupa
- Ylikestilän vesimylly ja pihapiiri

RANTAKYLÄ

- Suutari

alueen nimi: **Ala-Temmeksen jokivarsitalot (RKY 2009)**

pääas. kunta: Liminka

pääas. kylä/k.osa: Alatemmes

tyyppi: agraarimaisema

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Ala-Elsilä

Alatemmesen entinen koulu

Alatemmesen Nuorisoseurantalo

Arola

Junttola

Marttila

Ollila

Pietilä

Punttala

Pääkkö

Teppo

Yli-Elsilä

kuvaus:

Ala-Temmeksen jokivarsiasutuksen poikkeuksellisen komea ja vauras rakennuskanta ilmentää 1800-luvun vaurasta pohjoispohjalaista talonpoikaisarkkitehtuuria.

Temmesjoen rannoilla ovat kylän kantatalojen umpipihaiset rakennusryhmät, joista arkkitehtuuriltaan merkittävimmät ovat Pääkkö, Marttila, Teppo, Ala-Elsilä, Yli-Elsilä, Punttala, Ollila ja joen yläjuoksulla Pehkonen. Savikkoinen tasanko on tarjonnut hyvät edellytykset maanviljelylle.

Tepon vanhan kantatilan pihapiiri noudattaa keskiajalla kehittyntä rakennusten sijoittelutapaa, joka lounaissuomalaisen kartanoiden ja virkatalojen esimerkin mukaan yleistyi vähitellen myös talonpoikaisissa pihoiissa Pohjanmaalla. Rakennukset sijoitettiin umpipihaksi neliön muotoon. Pohjois-Pohjanmaalla rakennuksiin rajattiin yleensä miespiha ja karjapiha jätettiin sen ulkopuolelle. Tepon umpipihassa on päärakennuksen lisäksi pitkä talli, vanha asuinrakennus, johon on liitetty leipä- ja viljapuoti sekä L-kirjaimen muotoinen navetta. Joukko vajoja ja aittoja sekä sauna sijoittuvat pihapiirin ulkopuolelle.

Ala-Temmeksen kylän halki kulkeneesta vanhasta Savon maantiestä on säilynyt osuus Pehkosen talosta etelään, ulottuen Tyrnävän kunnan puolelle. Tie on oivallinen esimerkki siitä, miten tien linjaus on ollut kiinteä osa maisemaa ja asutusta.

Ala-Temmeksen asutus liittyy laajaan aluekokonaisuuteen, joka tunnetaan Limingan niityt -nimellä ja jolle on tunnusomaista tasaisuus ja laaja näkyvyys. Limingan lakeus on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.

kuvaus:

Alueeseen kuuluvat myös seuraavat maakunnallisesti merkittävät kohteet: Pietilä, Arolan aitta, Nuorisoseurantalo, Junttola, Entinen Ala-Temmeksen koulu.

historia:

Temmesjoen varsi oli jo 1500-luvulla tiheään asuttua viljelyseutua. Tepon tilan maat kuuluivat 1500-luvulla Hyryn tilaan, josta muodostettiin 1600-luvulla neljä tilaa. Pehkosen tila perustettiin todennäköisesti 1500- ja 1600-luvun taitteessa.

Vuonna 1846 jokivarren maisemaa ja asutusta kuvattiin näin: "Matkustavaista hämmästyttävät monet talonpoikaistalot, joita on miltei jatkuvasti milloin lähellä, milloin kauempana maantieltä. Talojen välissä virtaa joki, jonka yli on paikoitellen rakennettu kekseliäästi koristeltuja siltoja; ympäristössä on hyvin hoidettuja peltoja. Rakennuksia on paljon; vanhojen viereen pystytetään uusia. Monet täläläistä taloista on rakennettu niin ylellisesti, että ne muistuttavat enemmänkin herraskartanoita kuin talonpoikaisasumuksia."

arviointi:

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY 2009
(http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1421).

Kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettuun maisema-alueeseen Limingan lakeuden kulttuurimaisema.

lähteet:

- http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1421
- Alfred Kolehmainen ja Veijo Laine, Suomalainen talonpoikaistalo. Keuruu 1980.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.
- Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueetöryhmän mietintö osa 2. Helsinki 1993.
- Pasi Kovalainen ja Anna Louekari, Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaisarkkitehtuuria. Oulu 1994.
- Anneli Salmela, Lakeuden kulttuurimaisema. Lakeuden seutukunta. 1996.
- Anneli Salmela, Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. T&E-keskus julkaisu 6, 2001.
- KirjastoVirma 2001-2005 www-sivusto: Lakeuden kulttuuripolku. Opas Limingan, Lumijoen, Rantsilan ja Tymävän kulttuurikohteisiin. <http://www.kirjastovirma.net/lakeudenkulttuuripolku/> (9.10.2009).
- Pekka Keränen, Tuulimaa. Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä 2003.
- Teppo, Liminka ja Pehkonen, Liminka. Britta Passoja (toim.), Viisikanta - hyvää rakennussuojelua. Oulun läänin rakennussuojelupalkinnot 1990-2005. Pohjois-Pohjanmaan kulttuuriympäristötoimikunta, Rakennustieto Oy 2008.
- Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Ala-Elsilä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-11-41
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun asuinrakennuksia, massiinihuone 1700-luvulta.
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen talonpoikaishapiiri, jossa on säilynyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa. Pihapiirissä on kaksi 1800-luvun asuinrakennusta, joista vanhempi toimii nykyään museokahvilana. Satulakattoisen, punamullan värisen hirsirakenteisen talon päädyssä on erikoispiirteinä koristeelliset vuori- ja otsalaudat. Vaaleankeltaisella ponttilaudoituksella vuorattu 1½-kerroksinen hirsirakenteinen asuinrakennus on vuodelta 1886. Tämän vieressä Temmesjoen rannalla on vanha hirsinen massiinihuone 1700-luvulta. Pihalla on myös liiteri 1900-luvulta sekä puoji/tallirakennus, nykyään autotalli/varasto. Tien toisella puolella on paja sekä kaksi hirsiaittaa 1760-luvulta. Toisessa on vuosiluku 1783. Kohde sijaitsee Ketunmaantien varressa Temmesjoen rannalla.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

lähteet:

- Enbuska, Matti & Anttila, Sirpa. Limingan kunta, asutustutkimus 1834-1939. Alatemmeksen kylän tilat.
- Keränen, Pekka. Tuulimaa. Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä, 2003.
- Korte, Seija (toim.). Liminka 1477-1977. julk. Limingan kunta ja seurakunta. Liminka 1977.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Alatemmeksen entinen koulu**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 14-38

kylä/k.osa: Alatemmes

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1887

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kohteen päärakennus on entinen Alatemmeksen koulu vuodelta 1887. Pihapiiristä on purettu entinen Puntan meijeri. Sen kohdalle on tehty lampi uuden saunarakennuksen viereen. Pihalla on ollut kivikellari ja vanha aitta, jotka ovat purettu vuonna 1996 valmistuneen uudisrakennuksen tieltä. Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009) ja sijoittuu Temmesjoen rantaan E75:n varrelle. Tilalle vie pitkä koivukuja, jota ympäröi peltomaisema. Kohde ilmentää koululaitoksen kehittymistä.

arviointi:

MRKY15: H, M

lähteet:

- Leskelä, Pekka: "Alatemmeksen koulun historiikki 90-vuotistaipaleelta 19.9.1976." Arvio, Irja & Pietiläinen, Pentti & Leppihalme, Kauno (toim.).
- Limingan koulu 130 vuotta. Limingan kunta, 1994.

kohteen nimi: **Alatemmeksen Nuorisoseurantalo**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 15-30

kylä/k.osa: Alatemmes

tyyppi: kulttuuri

ajotus: 1918-1944

ajoitusselite: 1924

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jugend-henkinen vaaleanvihreä seurantalo on rakennettu 1920-luvulla edellisen, vuonna 1912 rakennetun ja vuonna 1921 palaneen seurantalon piirustusten mukaan. Rakennuksessa on hirsirunko, joka on vuorattu vaakapaneloinnilla. Yksikerroksisessa rakennuksessa on jyrkkä satulakatto, aumatut päädyt, etusivulla frontoni. Erityispiirteinä on jugend-tyylisiä koristeaiheita. Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009) ja sijaitsee E75:n varrella, Alatemmeksen viljelylakeuden reunalla.

historia:

Alatemmeksen Nuorisoseura perustettiin vuonna 1893. Ensimmäinen, vuonna 1903 rakennettu seurantalo paloi vuonna 1911. Toinen, vuonna 1912 rakennettu talo paloi vuonna 1921. Nykyinen seurantalo on rakennettu 1920-luvulla samoilla piirustuksilla kuin edellinenkin. Robert Lylyn signeeraamat piirustukset lahjoitti nuorisoseuralle E.W.Pentzin. Rakentamiseen on käytetty mm. Junttolan riiden vanhoja hirsiiä. Rakennus vuorattiin ulkoa vuonna 1937. Seurantalon tontti on erotettu Tepon tilasta vuonna 1936. Rakennuksessa on ollut vuokralaisena viimeksi Alatemmeksen kyläkauppa 1990-luvun taitteessa. Tämän jälkeen taloa on vähitellen kunnostettu rkm. Matti Laitisen suunnitelman mukaan.

arviointi:

MRKY15: R, H, M, S, T

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Arola**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 19-67
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Temmesjoen rannalla, valtakunnallisesti merkittävällä rakennetun kulttuuriympäristön alueella sijaitseva tila jossa perinteistä ja uutta rakennuskantaa. Vanhoista rakennuksista jäljellä ovat harvinainen kolmikerroksinen aitta, luhti ja osa 1700-luvulta olevaa päärakennusta.

arviointi:

MRKY15: R

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

lähteet:

- Korte, Seija (toim.). Liminka 1477-1977. julk. Limingan kunta ja seurakunta. Liminka 1977.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Junttola**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 14-70
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitussele: Asuinrakennus 1700-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1700-luvulta peräisin oleva Punttalan entinen asuinrakennus on siirretty nykyiselle paikalleen 1800-luvun lopulla. Vuosina 1915-1919 rakennus toimi kestiekivarina. Pihapiirin ulkorakennukset on siirretty Punttalasta ja Puhakalta. Pihapiirissä on myös kaksi puojirakennusta ja otsa-aitta, hirsirunkoinen entinen sauna, joka on rakennettu vuonna 1928, sekä heinälato, puuliiteri ja kellari. Väriykseltään keltavalkoisessa päärakennuksessa on kaksi kuistia. joista vanhempi on tehty vuonna 1928 talon ulkovuorauksen yhteydessä. Uudempi kuisti on rakennettu 1970-luvulla talon peruskorjauksen yhteydessä. Vanhoista perinteistä rakennuskantaa edustavista rakennuksista koostuva pihapiiri kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009) ja sijaitsee Temmesjoen törmällä maalaismaisemassa E75:n varrella.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

lähteet:

- Enbuska, Matti & Anttila, Sirpa. Limingan kunta, asutustutkimus 1834-1939. Alatemmeksen kylän tilat.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Marttila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-10-46
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanhainkotina toimiva tila, jossa vanhaa rakennuskantaa edustavat asuinrakennus, kavinavetta ja aitta. Vuodelta 1880 olevassa asuinrakennuksessa on korkea luonnonkiviperustus ja koristeellinen kuisti. Harvinaisen suuri porakivinavetta on samalta ajalta, uusittu v. 1929. Siinä on tilat 72 lehmälle ja 8 hevoselle. Agronomi F. W. Pentzin perusti tilalle meijerin ja läänin ensimmäisen meijerikoulun 1870-luvulla. Tila on ollut Limingan suurin, kunnallis- ja vanhainkotina se on toiminut 1920-luvun lopulta lähtien. Marttila on aikoinaan ollut myös kestäkievarina. Tämä valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen kuuluva tila ilmentää alueellansa ainutlaatuista herraskartano- ja suurkarjatilaelämää.

historia:

Marttilan talon historia ulottuu 1500-luvulle, jolloin se jo mainitaan Limingan taloluettelossa. 1873 talon osti agronomi Wilhelm Pentzin, joka loi Marttilasta suurtilan ja herraskartanon. Kartano oli ennenkaikkea karjatila, ja sinne rakennettiinkin 1880 suuri 72:n lehmän kavinavetta, jossa oli myös talli 8 hevoselle. Kartano oli edelläkävijä monessa asiassa. Siellä toimi Limingan ensimmäinen meijeri ja voista tuli tilan tärkein tuote, jota myytiin Engalantiin asti. Tilalla toimi meijerikoulu 1879-1890 sekä karjakkokoulu. Pentzin aloitti 1880-luvulla heinäviljelyn, mikä oli uranuurtavaa koko maakunnassa, kuten myös töiden koneellistaminen. Tilalle hankittiin ilmeisesti koko Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen niittokone ja hevosharava 1870-luvulla. Pentzin rakensi puhelinlinjan Oulusta Kempeleen kautta Marttilaan ja sai näin kartanoonsa seutukunnan ensimmäisen puhelimen. Isänsä jälkeen kartanon pitoa jatkoi hänen poikansa Emil Pentzin. Hänet muistetaan metsästysharrastuksestaan ja myös suojeluskuntatyöstä. Limingan ensimmäinen suojeluskunta syntyi 1916 Alatemmekselle E. Pentzinin johtamana. Tila myytiin 1921, ostajina neljä liminkalaista ja tymävaläistä maanviljelijää, ja jo viiden vuoden kuluttua se jo myytiin edelleen ja siitä muodostettiin vuonna 1930 kuntaliiton omistama kunnalliskoti.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Keränen, Pekka: Tuulimaa. Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä 2003.

kohteen nimi: **Ollila**
 kunta: Liminka
 kiinteistötunnus: 425-401-18-25
 kylä/k.osa: Alatemmes
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1809-1863
 ajoituselite: Vanhempi asuinrakennus 1700-1800-luvun taitteesta, uudempi 1800-luvulta.
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kohteessa on kaksi vanhaa asuinrakennusta sekä porakivinavetta vuodelta 1903. Nykyisin varastona toimiva hirsitalli on 1800-luvulta. Tilalla on myös muita talousrakennuksia 1800-luvulta: varastona toimiva vanha kärryliiteri sekä kaksi vanhaa vilja-aittaa, jotka nykyään toimivat aittana ja liiterinä. Pihalla on myös sauna. Vanhempi, edelleen osittain asuinkäytössä oleva hirsinen, tummanruskea asuinrakennus on 1700-1800-luvun taitteesta. Rakennuksessa on kaunis kuisti ja lunetti-ikkunat. Uudempi asuinrakennus on 1800-luvulta. Hirsirunkoa peittää vaakapaneloitu vaaleankeltainen laudoitus. Rakennuksessa on kuisti ja T-ikkunat, yläkerrassa pyöreät pienet risti-ikkunat.

LÄHIYMPÄRISTÖ: Kohde kuuluu Alatemmesen valtakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön. Kohde sijaitsee E75:n itäpuolella, ympärillä lakeuden viljelysmaisema.

LUETTELOINTIPERUSTE: Vanha kestiekivaritalo; kaksi vanhaa asuinrakennusta 1800-luvulta, porakivinavetta vuodelta 1903, kaksi aittaa ym. talousrakennuksia.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

lähteet:

- Huurre, Matti ja Vahtola, Jouko. Oulujokilaakson historia: Kivikaudelta vuoteen 1865. Osakeyhtiö Liiton kirjapaino. Oulu 1991.
- Maakunta-arkiston majataloluettelot.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Pietilä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-13-44
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoituselite: 1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valtatien länsipuolella peltomaisemassa sijaitseva puiden ympäröimään pihapiiri, johon kuuluu uutta ja vanhaa rakennuskantaa. Rakennukset muodostavat neliön muotoisen pihapiirin, jonka ulkopuolella on talousrakennuksia, sauna ja koti-museo. Rakennusryhmään kuuluvat myös valtatie itäpuolella olevat kuivaamo (entinen kolmikerroksinen vilja-aitta) ja pikkuaitta. Vaalean vihreäksi maalattu hirsirunkoinen asuinrakennus on 1860-luvun alusta. Sitä reunustavat navetta 1920-luvulta sekä kaksiosainen rakennus, jossa toimii pitopalvelu. Sen vanhempi, valtatiepuoleinen pääty on 1800-luvulta. Lähempänä Temmesjoen rantaa sijaitsee yleisölle avoin kotimuseo, jonka rakennuksesta osa 1700-luvulta peräisin olevaa savupiirttiä. Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmesen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

arviointi:

MRKY15: R

lähteet:

- Enbuske, Matti & Anttila, Sirpa. Limingan kunta, asutustutkimus 1834-1939. Alatemmesen kylän tilat.
- Korte, Seija (toim.). Liminka 1477-1977. julk. Limingan kunta ja seurakunta. Liminka 1977.
- Maakunta-arkiston majataloluettelo.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Punttala**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-16-32
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitussele: Asuinrakennus vuodelta 1885, pihapiiri 1700-1800-luvulta ja 1900-luvun alusta
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pihapiirissä on runsaasti vanhaa rakennuskantaa pääosin 1800-luvulta. Satulakattoinen, kaksikerroksinen, punatiilinen asuinrakennus on 1880-luvulta. Navetan luonnonkivistä muurattu kiviosa sijaitsee asuinrakennusta vastapäätä. Sen takana on L-kulmassa pitkä hirsinen siipi, jossa on pidetty heiniä ja työkaluja. Nykyään varastona toimivan navetan päässä on uudempi lautarakenteinen osa. Pihalla on 1800-luvun talli-luhti, joka on yhdistetty asuinrakennuksen päätyyn. Luhtien päässä asuinrakennuksen päädyn kohdalla on leveämpi lautaverhoiltu pikkupuoli. Tallipäässä on takana pieni hirsinen siipi, jossa on lantala. Tallirakennuksen päädyssä on myös uudempi tiilinen lisäosa. Asuinrakennuksen etusivulla on avokuisti ja tienpuolen päädyssä umpikuisti, takasivulla uloskäynti. Pihapiirissä on myös kaksi entistä hirsirunkoista vilja-aittaa ilmeisesti 1900-luvun alusta. Pihantulotien suussa on puiset portinpylväät ja maantien toisella puolella on kuivaamorakennus. Talli-luhtin takana on lisäksi uudempia konesuojia. Tila sijaitsee E75:n varressa peltojen ympäröimänä. Puistomaisessa pihassa kasvaa suuria kuusia, lehtikuusia, sembramäntyjä ja koivuja sekä suojeltu mänty.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

lähteet:

- Maakunta-arkiston majataloluettelo.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Pääkkö**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-8-20
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun pihapiiri
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Komeassa, 1800-luvun perinteisistä rakennuksista koostuvassa neliöpihassa on kaksi 1½-kerroksista hirsirunkoista asuinrakennusta, kavinavetta, talli, liiteri, kaksi aittaa, lampola ja kanala. 1870-luvulta peräisin oleva asuinrakennus on vuorattu valkealla vaakaponttilaudoituksella, muut rakennuksista ovat punaisia valkoisin korostuksin.

Kohde on osa Alatemmesen valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä. Kohde sijaitsee peltolakeuksilla, Temmesjoen läheisyydessä Lännentien varrella.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Teppo**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-14-67
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Asuinrakennus 1700-luvun lopulta
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen maatilan umpinainen pihapiiri, jonka vanhimmat rakennukset ovat 1700-luvulta (päärakennuksen osa, "pikkupuolen" asuinpäätty ja puoji 1793), muut rakennukset 1800-luvulta, mm. otsa-aitta. Keltainen asuinrakennus, sekä nykyään varastona toimivat puoji ja talli ovat peräisin 1700-1800-luvun lopulta. Ne muodostavat eheän kokonaisuuden punamullalla maalattujen 1800- ja 1900-luvun hirsirakennusten kanssa. Miespihaa rajaa pohjoissivulla oleva, luultavasti 1900-luvun alussa rakennettu navetta, johon kuuluu karjakeittiö. Itäisivulla on neliosainen puoji, jossa ovat talli, varastot ja liiteri. Kolme eteläisintä osaa on rakennettu vuonna 1793, liiteri myöhemmin. Etelässä pihaa rajaa ns. pikkupuoli, jonka ilmeisesti 1700-luvulta peräisin olevassa länsiosassa sijaitsee asuintupa, eteinen ja kööki. Rakennusta on jatkettu vuonna 1871, jolloin siihen lisättiin kamari, leipä- ja viljapuoji. Pihapiiri rajautuu lännessä joen suuntaisesti olevaan päärakennukseen, joka koostuu peräti neljästä osasta. Päärakennuksen alla on kylmämuurattu kivikellari. Pihapiirin ulkopuolella on muita rakennuksia: viimeistään 1920-luvulla rakennettu sauna, ennen sotia rakennettu rankorakenteinen työkaluvaja ja kaksikerroksinen otsa-aitta. Tilalle vievän tien varressa on 1900-luvun alun kuivaamo ja lampola. Tämä Temmesjoen itäpuolella peltolakeuksilla sijaitseva kohde on entinen kestikievari.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

lähteet:

- Enbuske, Matti & Anttila, Sirpa. Limingan kunta, asutustutkimus 1834-1939. Alatemmeksen kylän tilat.
- Kovalainen, Pasi & Louekari, Anna. Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaisarkkitehtuuria. Kustannus Pohjoinen. Oulu. 1994.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.
- Maakunta-arkiston majataloluetelo.

kohteen nimi: **Yli-Elsilä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-12-16
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: 1800-luvun pihapiiri
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Umpihipan muotoinen pihapiirissä, jossa 1800-luvun perinteistä rakennuskantaa. Satulakattoinen, hirsirunkoinen asuinrakennus on beige, yksityiskohdat ovat tummanruskeat. Rakennus on vuorattu 1900-luvun alussa. Toinen, punavalkoinen asuinrakennus on 1850-luvulta. Rakennuksen päässä on aitta, jossa on koristeelliset oviliistat. Pihan toisella puolella on lato/aittarakennus, joka koostuu kolmesta aitasta. Päärakennuksen puoleinen osa on vanha savupirtti. Pihan pohjoispuolella on navettarakennus 1930-luvulta. Kohteessa on pihapiirin ulkopuolella myös savusauna.

Kohde kuuluu Alatemmesen valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön. Kohde sijaitsee peltomaisemassa Länntien varrella. Tila rajautuu idässä Temmesjokeen ja pohjoisessa Ala-Elsilän tilaan.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmesen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

lähteet:

- Enbuska, Matti & Anttila, Sirpa. Limingan kunta, asutustutkimus 1834-1939. Alatemmesen kylän tilat.
- Korte, Seija (toim.). Liminka 1477-1977. julk. Limingan kunta ja seurakunta. Liminka 1977.
- Alasalmi, I (et al). Kotiseutuni: Pohjois-Pohjanmaa. Suomen maakuntajulkaisu oy. Malmö 1970.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

alueen nimi: **Ala-Temmeksen jokivarsitalot (RKY 2009) Pehkonen**

pääas. kunta: Liminka

pääas. kylä/k.osa: Alatemmes

tyyppi: kyläympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Pehkonen

kuvaus:

Ala-Temmeksen jokivarsiasutuksen poikkeuksellisen komea ja vauras rakennuskanta ilmentää 1800-luvun vaurasta pohjoispohjalaista talonpoikaisarkkitehtuuria. Temmesjoen rannoilla ovat kylän kantatalojen umpipihaiset rakennusryhmät, joista arkkitehtuuriltaan merkittävimmät ovat Pääkkö, Marttila, Teppo, Ala-Elsilä, Yli-Elsilä, Punttala, Ollila ja joen yläjuoksulla Pehkonen. Savikkoinen tasanko on tarjonnut hyvät edellytykset maanviljelylle. Pehkosen rakentamisessa heijastuu toisaalta pohjalainen traditio, toisaalta säätyläisasuntojen rakentamistapa. Jokivartta myötäilevältä maantieltä erkaneva Pehkosen tie ylittää joen ansassillan, ja joen länsirannalla Pehkosen tilan kaksikerroksinen väentupa muodostaa pihapiirin sulkevan muurimaisen rakenteen, jossa oleva läpikäytävä johtaa neliömäiseen pihaan. Rappaamaton ja yksityiskohdiltaan empiretyylinen päärakennus on muurattu tiilestä 1852. Salissa on koristemaalari Gustaf Holmqvistin rappauspinnalle liimavärillä tekemät harvinaislaatuiset maisemamaalaukset. Ala-Temmeksen kylän halki kulkeneesta vanhasta Savon maantiestä on säilynyt osuus Pehkosen talosta etelään, ulottuen Tynmävän kunnan puolelle. Tie on oivallinen esimerkki siitä, miten tien linjaus on ollut kiinteä osa maisemaa ja asutusta. Ala-Temmeksen asutus liittyy laajaan aluekokonaisuuteen, joka tunnetaan Limingan niityt -nimellä ja jolle on tunnusomaista tasaisuus ja laaja näkyvyys. Limingan lakeus on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.

historia:

Temmesjoen varsi oli jo 1500-luvulla tiheään asuttua viljelyseutua. Tepon tilan maat kuuluivat 1500-luvulla Hyryn tilaan, josta muodostettiin 1600-luvulla neljä tilaa. Pehkosen tila perustettiin todennäköisesti 1500- ja 1600-luvun taitteessa.

Vuonna 1846 jokivarren maisemaa ja asutusta kuvattiin näin: "Matkustavaista hämmästyttävät monet talonpoikaistalot, joita on miltei jatkuvasti milloin lähellä, milloin kauempana maantieltä. Talojen välissä virtaa joki, jonka yli on paikoitellen rakennettu kekseliäästi koristeltuja siltoja; ympäristössä on hyvin hoidettuja peltöjä. Rakennuksia on paljon; vanhojen viereen pystytetään uusia. Monet täläläistä taloista on rakennettu niin ylellisesti, että ne muistuttavat enemmänkin herraskartanoita kuin talonpoikaisasumuksia."

arviointi:

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY 2009 (http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1421).

Kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettuun maisema-alueeseen Limingan lakeuden kulttuurimaisema.

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1421
- Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Pehkonen**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-24-28
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Temmesjokivarressa sijaitseva talouskeskus, jossa rakennukset sulkevat pihapiirin kolmelta sivulta. Joen suuntaisena on suuri kaksikerroksinen, läpiajettava aittarakennus, jolla talolle johtava tie tulee joen yli pientä rauta-ansassiltaa myöten. 1700-luvulta olevat aitta ja hirsinen tallirakennus on kunnostettu 1980-luvulla. Vuonna 1851 valmistunut asuinrakennus on tiilestä, ullakkokerros puuta. Pihapiiri on aiemmin ollut umpipiha, jonka yhdeltä sivulta on purettu kivenavetta. Maaherra E. Y. Pehkosen kotitalo. Rakennusryhmään kuuluu myös kaksi muuta aittaa 1700-luvulta. Ympäristölle peltomaisemalle antaa ilmettä jokitörmien tuuhea puusto.

suojelutilanne:

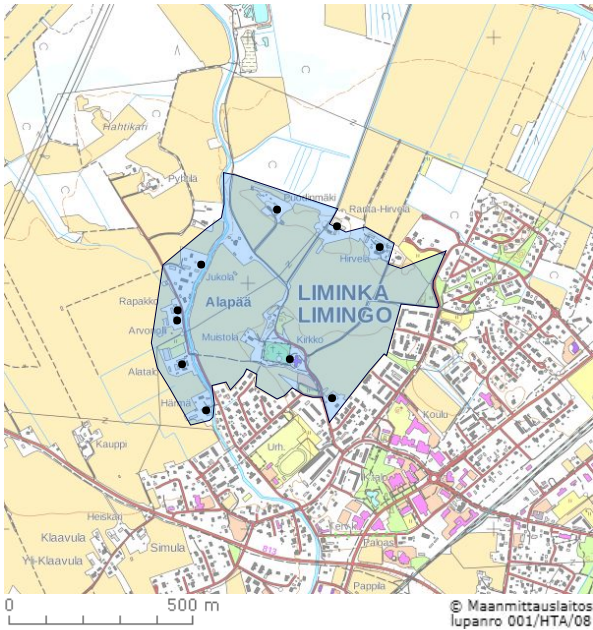
Rakennukset on suojeltu valtioneuvoston päätöksellä 25.6.1987

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Ala-Temmeksen jokivarsitalot alueeseen (RKY 2009).

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.
- Keränen, Pekka: Tuulimaa. Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä 2003.

alueen nimi: **Limingan kirkko ympäristöineen (RKY 2009)**

pääas. kunta: Liminka

pääas. kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: kirkkoympäristö

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Alatalo

Arvonolli

Hirvelä ja Mäki-Hirvelä

Härmä

Jukolan aitta (rek. Seppälän)

Kirkko-Pietä

Limingan kirkko ja vanha hautausmaa

Puodinmäki

Ranta-Hirvelä

Rapakko (rek. Niinimaa)

kuvaus:

Limingan kirkonseudun historiallisen maiseman keskeisinä elementteinä ovat rakennustaiteellisesti arvokas, 1800-luvun alkupuolen klassillisia ihanteita kuvastava kirkko, vanhassa kirkkotarhassa oleva pohjalainen renessanssitapuli sekä havupuita kasvava puistomainen hautausmaaympäristö.

Mäki, jolla Limingan kirkko sijaitsee, muodostaa Limingan lakeuden tasaisessa luonnonympäristössä maisemallisen solmukohdan. Mäen valinta 1500-luvun lopussa Pohjois-Pohjanmaan suuren kirkkopitäjän emäkirkon rakennuspaikaksi on kohottanut sen lakeuden viljelysmaisemaa jäsentäväksi hierarkkiseksi pisteeksi. Kirkonmäki liittyy peltomaisemaan, jota reunustavat vanhoilla alkuperäisillä paikoillaan säilyneiden mautilojen muodostama kokonaisuus ja jota halkovat vain historialliselle viljelymaisemalle ja sen mittakaavalle alisteiset hiekkatiet. Peltomaiseman länsilaidalla kulkevan joen varrella ovat mm. Härmän, Arvonollin, Alatalon ja Rapakon talojen rakennusryhmät.

Kirkko on muodoltaan korkea- ja kapeavartinen ristikirkko, jossa on loiva harjakatto ja ristikeskustassa attikaosalta nouseva kahdeksankulmainen lanterniini. Keltaiseksi maalattuja seiniä jäsennöivät leveät pilasterit ja kahdessa kerroksessa olevat ikkunat. Kirkkosalissa on valkaistut hirsiseinät, kaarevat lautaholvit ja ristikeskuksessa välikattokupoli. Joonialaisin pilarein varustettu alttarilaite on poikkeuksellisen näyttävä. Altari- ja lehterikaiteet ovat balusterirakenteiset. Edellisessä kirkosta peräisin oleva saamastuoli vuodelta 1727 on kokkolalaisen Johan Kyntzellin veistämä ja vaasalaisen Olof Ekelundin maalaama.

Kellotapuli kirkon länsipuolella sijaitsevassa vanhassa kirkkotarhassa on rakennettu Kajaanin linnan puuseppänä toimineen Grels Norrlingin johdolla 1733. Kolmikerroksinen läpikäytävällä varustettu tapuli on pohjalaista renessanssityyppiä. Tapulin ulkovuoraus on 1880-luvulta.

Limingan kirkko ympäristöineen sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaalla Limingan lakeuden maisema-alueella.

kuvaus:

Alueeseen kuuluvat myös valtakunnallisesti merkittävä Puodinmäen pihapiiri, maakunnallisesti merkittävät Ranta-Hirvelän, Hirvelän, Mäki-Hirvelän ja Kirkko-Pietin pihapiirit sekä paikallisesti merkittävä Jukolan aitta.

historia:

Limingan kirkko rakennettiin Intendentinkonttorissa 1823 laadittujen piirustusten (A.F. Granstedt, C.L. Engel) mukaan rakennusmestari Henrik Kuorikosken johdolla. Kirkko valmistui 1826. Jo keskiajan lopulla perustetun Limingan seurakunnan edellisen, 1596 rakennetun ja sata vuotta myöhemmin pidennetyn, tukipilarikirkon seinähirsistä käytettiin nykyisen kirkon lattia- ja kattotuolirakenteisiin. Kirkon ulkovuoraus tehtiin 1836. Kirkko kunnostettiin 1982 (arkkitehti Jorma Teppo).

lähteet:

- http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1323
- Lars Pettersson, Limingan kirkko ja tapuli. Liminka 1477-1977 Limingan kunta ja seurakunta 1977.
- Jorma Teppo, Pohjanmaan puukirkkojen korjauksista. Arkkitehti 4/1985.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 2. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.
- Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueetöryhmän mietintö osa 2. Helsinki 1993.
- Erkki Lämsä, Oulun seudun kirkot. Oulu 1999.
- KirjastoVirma 2001-2005 www-sivusto: Lakeuden kulttuuripolku. Opas Limingan, Lumijoen, Rantsilan ja Tymävän kulttuurikohteisiin. www.kirjastovirma.net/lakeudenkulttuuripolku/ (9.10.2009).
- Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Alatalo**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-23-43
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Liminganjoen varrella sijaitseva pihapiiri, jota rajaavat perinteistä rakennuskantaa edustavat kaksi vanhaa asuinrakennusta, iso talli/puoji-rakennus sekä vilja-aitta. Näiden lisäksi uudempia tuotantorakennuksia.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020:

Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö säilytettävä.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään alueeseen Limingan kirkko ympäristöineen (RKY 2009).

lähteet:

- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Arvonolli**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-48-31
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1923
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Liminganjoen varrella sijaitseva pihapiiri, jossa perinteistä rakennuskantaa edustavat vanha päärakennus ja aitta. Lisäksi uudemmat navetta- ja tallirakennukset.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020:

Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö säilytettävä.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään alueeseen Limingan kirkko ympäristöineen (RKY 2009).

lähteet:

- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Hirvelä ja Mäki-Hirvelä**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-8-91

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristöalueen laidalla, maisemallisesti merkittävällä paikalla pienellä kumpareella sijaitseva kahden talouskeskuksen ryhmä, jonne johtaa pitkä kuja. Osittain muuttunut Hirvelän päärakennus on entinen umpikartano mahdollisesti vuodelta 1871. Vierellä navettarakenus. Yhdeltä sivulta pihaa rajaa Mäki-Hirvelän vanha päärakennus. Sen pihapiiriin kuuluu lisäksi puoji ja aitta.

historia:

Mäki-Hirvelän aittarakennukset lienevät Limingan vanhimpia aittoja. Ne on siirretty nykyiselle paikalleen alkuperäisestä Hirvelän talosta kirkonmäeltä, jonne Hirvi-nimeä käyttänyt suvun kantaisä oli muuttanut 1500-luvulla Hämeestä (Limmingan vanhin sukutila vuodesta 1591). 1820-luvulla talo siirtyi kirkon tieltä nykyiselle paikalleen, ja myös kaksi vanhinta aittaa siirrettiin. Näistä toisessa on runsaasti ammutajälkiä, joiden perusteella sitä voidaan pitää isonvihan aikaisena.

arviointi:

MRKY15: R, M

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään alueeseen Limingan kirkko ympäristöineen (RKY 2009).

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Keränen, Pekka: Tuulimaa. Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä 2003.

kohteen nimi: **Härmä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-6-82
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1618-1721
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Liminganjoen varella sijaitseva pihapiiri, jota rajaa asuinrakennus, puoji, osittain tiilistä tehty navetta, aittoja (mm. 1763) ja muita ulkorakennuksia. Pihaan johtaa silta joen ylitse.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020:

Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö säilytettävä.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään alueeseen Limingan kirkko ympäristöineen (RKY 2009).

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliitto 1993.
- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.

kohteen nimi: **Jukolan aitta (rek. Seppälän)**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-72-38

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1945-1974

arvottaminen: paikallisesti arvokas

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020:

Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö säilytettävä.

arviointi:

Yksittäiset aitat on vuoden 2015 maakunnallisessa inventoinnissa arvotettu paikallisesti merkittäviksi. Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään alueeseen Limingan kirkko ympäristöineen (RKY 2009).

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Kirkko-Pieti**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-26-53
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Limingan kirkon läheisyydessä sijaitseva pihapiiri, jota rajaavat kolmelta sivulta päärakennus, navetta ja puoji. Tien vieressä aitta. Päärakennus on tuotu paikalleen jokivarresta 1900-luvun alussa, peruskorjattu 1990-luvulla. Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään Limingan kirkon ja sen ympäristön rakennetun kulttuuriympäristön arvoalueeseen.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

- omistajan haastattelu 10/2014

kohteen nimi: **Limingan kirkko ja vanha hautausmaa**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-521-0
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Nykyinen kirkko valmistui 1826, kirkkotapuli rakennettu v. 1733, hautausmaa käytössä 1760-luvulta.
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltojen ympäröimänä sijaitseva suuri empiretyylinen puinen ristikirkko vuodelta 1826. Suunnittelijoina mainitaan A. F. Granstedt sekä lisäksi C. Bassi, A. W. Arppe ja C. L. Engel. Pohjalaista renessanssityyliä mukaileva tapuli on vuodelta 1733. Vieressä on vanha hautausmaa.

Lähiympäristö:

Kirkko sijaitsee hieman muuta maastoa ylempänä lähellä Limingan keskustaa. Kirkkotie on päällystetty vain osittain ja ihan kirkon lähistöllä se muuttuu hiekkatieksi, jota reunustaa lyhyt koivukuja. Tie kiertää sekä kirkon, että hautausmaan. Kirkon ympärillä on peltoja ja asutusta. Kirkko kuuluu kansallisesti merkittävään Liminkajokivarren maisemakokonaisuuteen, joten pihalta näkyy sekä uusia, että vanhoja rakennuksia.

Kasvillisuus:

Kirkolle tulevan tien varressa kasvaa koivuja, pihlajia sekä mäntyä ja haapaa. Ihan kirkon viereen on istutettu syreenejä. Hautausmaan portilta katsottuna näkyy vanhoja lehtikuusia, mäntyjä koivuja sekä kanadantuijia. Tuijat on istutettu muistomerkin yhteyteen neliön muotoon. Kauempana hautausmaalla on monia puulajeja: kuusia, syreenejä, pihlajia, lehmuksia, cembramäntyjä sekä vanhoja koivuja. Hautausmaalle on istutettu myös ruusuja.

Rakennetut elementit:

Hautausmaata kiertää vanha kivimuuri.

historia:

Liminka on Pohjois-Pohjanmaan vanhimpia seurakuntia, sillä se itsenäistyi jo 1400-luvun lopulla. Limingan kolme ensimmäistä kirkkoa ovat palaneet vuosina 1496, 1598 ja 1592. Ne olivat tyypiltään tornittomia tukipilarikirkkoja. Neljäs kirkko oli länsitornillinen tukipilarikirkko, joka käsitti alkujaan kaksi tukipilariparia. Myöhemmin sitä jatkettiin vielä yhdellä tukipilariparilla.

Limingan nykyinen kirkko, järjestyksessä paikkakunnan viides, valmistui vuonna 1826. Alunperin kirkko ajateltiin rakentaa kivistä C. Bassin piirrosten mukaan, mutta suunnitelma hylättiin. Nykyinen kirkko on rakennettu puusta, ja sen ovat suunnitelleet A. F. Granstedt ja A. W. Arppe. Tomin suunnittelijana mainitaan myös C. L. Engel. Kirkon rakentamisesta vastasi kaustislainen kirkonrakentaja Heikki Kuorikoski (1772-1846). Kuorikoski sovelsi piirustuksia ja teki monia ratkaisuja omien kokemustensa ja mieltymystensä perusteella. Kirkko on tyyliltään uusklassinen, ja tyypiltään se on tasavartinen keskeisesti korostettu ristikirkko. Kirkko on maalattu keltaiseksi, nurkkalaudat, ikkunanpielet sekä koristelut ovat valkoiset. Ovet ovat ruskeita.

Kirkon vieressä hautausmaalla on tapuli, joka on nykyistä kirkkoa vanhempi. Se rakennettiin edellisen kirkon viereen vuonna 1733. Tapuli edustaa pohjalaista tyyppiä ja on kolminivelinen. Rakentajana toimi Kajaanin linnan puuseppä Grels Norling. Tapuli on maalattu saman väriseksi kuin kirkko.

Tapulin ympärillä oleva vanha hautausmaa on ollut käytössä jo vuonna 1760. Hautausmaan tultua täyteenhaudatuksi täytettiin kiviaidan sisäpuoli maalla, ja uudet haudat kaivettiin toiseen kerrokseen.

lähteet:

- www.liminka.fi, limingan kunta, 14.11.2006
- <http://www.kirjastovirma.net/lakeudenkulttuuripolku/liminka.html>, Lakeuden kulttuuripolku-projekti, 14.11.2006
- <http://www.nba.fi/rky1993/kohde1004.htm>, museovirasto, 27.11.2006
- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.

kohteen nimi: **Puodinmäki**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-129-43
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rakennuskannaltaan yhtenäinen 1800-luvun alkupuolella syntynyt pihapiiri. Rakennukset sijaitsevat kirkonkylän pohjoispuoliselta pelto- ja niittyalueelta kohoavalla puustoa kasvavalla kumpareella. Pihan vastakkaisilla puolilla sijaitsevat 1800-luvulta oleva päärakennus sekä ulkorakennus, johon kuuluu osa ns. pikkupuolesta (tulipalossa osittain tuhoutunut asuinrakennus). Navetan päädyssä on vuosiluku 1811. Sivummalla sijaitsee pikkuaitta, jossa vuosiluku 1816 ja taaempaa korkea vilja-aitta. Tämä edustava ja ehjä kokonaisuus on osa valtakunnallisesti merkittävää Limingan kirkon ja sen ympäristön arvoaluetta.

arviointi:

MRKY15: R, M, S

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ranta-Hirvelä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-402-0
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pienellä mäellä, valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön laidalla maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva pihapiiri, jonne johtaa pitkä kuja. Mäeltä avautuu peltoaukea ja näkymä Limingan kirkolle. Vanhasta rakennuskannasta ovat jäljellä navetta, ulkorakennus ja aitta, jotka oletettavasti 1800-luvulta. Aitassa vanhin vuosiluku 1879. Lisäksi uusi päärakennus. Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään alueeseen Limingan kirkko ympäristöineen (RKY 2009).

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rapakko (rek. Niinimaa)**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-72-31

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1896

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Liminganjoen varressa sijaitseva pihapiiri, jossa asuinrakennus 1800-luvun lopulta, tiilinavetta, talli/puoji-rakennus ja sauna.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020:

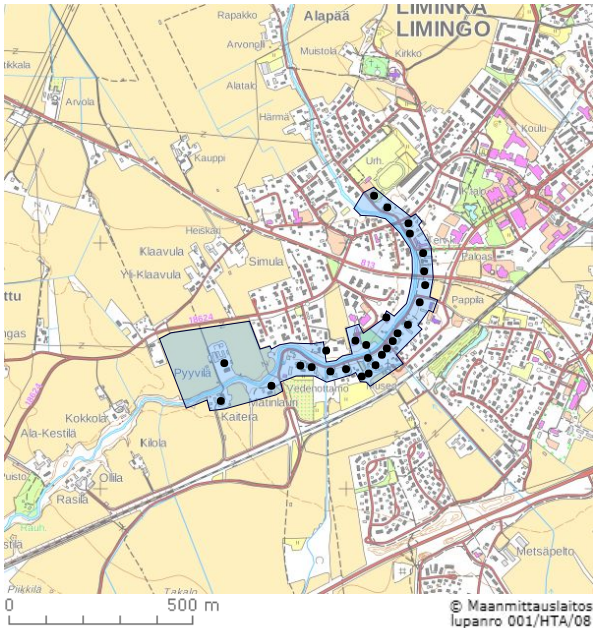
Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö säilytettävä.

arviointi:

Kohde kuuluu valtakunnallisesti merkittävään alueeseen Limingan kirkko ympäristöineen (RKY 2009).

lähteet:

- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliitto 1993.

alueen nimi: **Limingan Ranta (RKY 2009)**

pääas. kunta: Liminka

pääas. kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: ei määriteltä

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Arvola
 Elsilä
 Foudila
 Haapala
 Houvila (rek. Reinola)
 Jokela
 Kaitera
 Kansanopisto (päärakennus, Impivaara, veistola)
 Kivikoulu, Vilho Lampi -museo
 Kotila
 Koti-Pietilä
 Limingan kotiseutumuseo
 Limingan pappila
 Maja
 Matinlauri
 Metsätalo e. Nikula
 Muistokoti Aappola
 Mustonen
 Nuorisotalo, ent kunnallistalo
 Nurmi e. Piipari (rek. Lampela)
 Prokko-Poutala
 Pyyvilä
 Ranta-Juustila
 Rantariiku
 Rukoushuone (Kansanopisto)
 Sunila (rek. Osuuskauppa)
 Toivola (Okkonen)
 Vuotila

kuvaus:

Liminkajoen molemmilla rannoilla, jokivartta myötäilevien kyläiden varrella, on tasainen rivistö Limingan kirkonkylän monipuolista historiallista rakennuskantaa: talonpoikaistalojen pihapiirejä, pienimuotoista kirkonkyläasutusta, virkamiestaloja, papiston virkatalot, koulut ja rivin pohjoispäässä ryhmä vanhoja kauppakartanoita. Yhtenäisen kokonaisuuden keskeinen elementti on joki ja siihen kiinnittyvä kapea hiekkatie, puistomaiset joenrantakaistaleet, riippuansassillat ja rantatonttien korkeatasoisen arkkitehtuuri. Limingan Ranta on yhtenäinen kokonaisuus, jonka alkuosan valitettavasti uusi poikittainen tielinja katkaisee. Pohjoisesta etelään sijaitsevat Sunila, Jokela, Kotila, Mustonen, kanttorila, pappila, Ranta-Juustila, Maja, Okkonen ja Ranta-Riiku, Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen kansakoulu, "Kivikoulu", Abraham Ojanperän huvila "Aappola", kotiseutumuseo, kansanopiston rakennukset, Nikula, Piipari, Poutala, Foudila, Vuotila, Vilho Lammen kotitalo eli Matinlauri, Kaitera ja Pyyvilä. Limingan Rannan alueella on myös Nikulan talo 1860-luvulta sekä 1914 valmistunut entinen kunnallistalo. Härmälän päärakennus on purettu 1997. Limingan pappilan kaksikerroksisen, aumakattoisen empirerakennuksen on suunnitellut lääninarkkitehti J. Oldenburg 1840-luvun lopulla. Julkisivujen vuoraus ja ikkunoiden kehyslaidoitus on tyyppillistä empirekauden laadukkaimmalle rakentamiselle. Pappilan interiöörit on muutettu 1980-luvulla.

kuvaus:

Alueeseen kuuluu lisäksi seuraavat maakunnallisesti merkittävät kohteet: Haapala ja Elsilä.

historia:

Limingan seutu sai pysyvää suomalaisasutusta todennäköisesti jo 1300-luvulla, jolloin satakuntalaiset jäivät asumaan vanhoille nautinta-alueilleen. Alue oli myös karjalaisten nautinta-aluetta, mikä aiheutti ristiriitoja.

Limingan kylä poltettiin 1400-luvulla ja ns. pitkän- eli vanhanvihan aikana 1570–1595.

Limingan emäpitäjä mainittiin ensimmäisen kerran kirjallisissa lähteissä 1477. Laajimmillaan pitäjä oli 1600-luvun alussa, jolloin se ulottui Pohjanlahdesta Kainuuseen. Limingan keskus kantatiloineen ja palveluineen keskittyi Rantatien varteen. Rautatien tulon myötä alkoivat kaupalliset palvelut siirtyä 1800-luvun lopulla Asemankylään. 1960-luvulla ohikulkutie rauhoitti Rannan.

arviointi:

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY 2009.

Kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaksi ehdotettuun maisema-alueeseen Limingan lakeuden kulttuurimaisema.

lähteet:

- Kankaanpää, Saara. Limingan ranta: Mahtitaajamasta miljöökokonaisuudeksi. Artenomin opinnäytetyö, Oulun käsi- ja taideteollisuusoppilaitos, Korjaus- ja miljöörakentaminen. Oulu 1999.
- Kotiseutomme Liminka-Muhos-Temmes-Tymävä 2002-2003. Oy Arkmedia AB, Vaasa 2003.
- Kioski-tietokanta: kohde 204301 Arvolankuja 3, VÄLIKETO
- Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Arvola**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-5-49
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: päärakennus 1830-l.
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arvola on vanha, keskiajalta peräisin oleva talo. Se on ollut tunnettu kestikievari ja kärejätalo. Nykyinen päärakennus on vuodelta 1830. Talossa aloitti toimintansa 1892 perustettu Pohjois-Pohjanmaan kansanopisto ja siinä on toiminut myös Limingan ensimmäinen posti. Tila myytiin kansanopistolle 1927, jolloin rakennus sain myös toisen kerroksen. viimeisin laaja korjaus on vuodelta 1983. Päärakennus on opiskelija-asuntolana ja pikkupuoli rehtorin asuntona.

Arvola sijaitsee Liminganjoen länsirannalla, suuren puistomaisen tontin reunalla ja kuuluu Kansanopiston rakennusten kokonaisuuteen.

suojelutilanne:

Arvolan päärakennus ja aitat:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Elsilä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-29-3
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yksi Aapinkujan pieniä pihapiirejä Aappolan ja Piiparin välissä, erotettu Piiparista vuonna 1930.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020:

Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö säilytettävä.

Rakennuskaava 1984:

AO/s eli erillispientalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

arviointi:

MRKY15: R, M

Kohde tukee valtakunnallisesti merkittävän Limingan rannan alueen luonnetta ja arvoja sekä niiden säilymistä.

kohteen nimi: **Foudila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-4-103
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: moniperiodinen
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Osa vanhaa Foudilan kantatilaa, joka on saanut nimensä ilmeisesti Niilo Ollinpojan, talossa 1500-luvulla asuneen voudin mukaan. Tila jaettiin 1920 Foudilaan ja Reinolaan (Houvila). Foudilan piha on neljältä sivultaan rajattu avonurkkainen umpipiha. Talon asuinrakennus on entinen Foudilan pikkupuoli. Sitä vastapäätä on pitkä aittarakennus ja vanhan päärakennuksen kanssa vastatusten harmaatiilinen navetta.

suojelutilanne:

AP/s eli asuinpientalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennus, navetta, puoji ja liiteri (purettu 2010)

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Haapala**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-29-2
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Haapala on entinen Piiparin torppa, erotettu Piiparista vuonna 1930. Asuinrakennus on 1800-luvun lopulta, lisäksi pihapiiriin kuuluu vanhoja talousrakennuksia. Tilalla on ollut karjataloutta 1960-luvun alkuun saakka.

Yksi Aapinkujan pieniä pihapiirejä Aappolan ja Piiparin välissä.

suojelutilanne:

AO/s eli erillispientalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennus:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

MRKY15: R, M

Kohde tukee valtakunnallisesti merkittävän Limingan rannan alueen luonnetta ja arvoja sekä niiden säilymistä.

kohteen nimi: **Houvila (rek. Reinola)**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-4-30

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: 1800-luku, mahd. vanhempi

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Osa vanhaa Foudilan kantatilaa, joka on saanut nimensä ilmeisesti Niilo Ollinpojan, talossa 1500-luvulla asuneen voudin mukaan. 1600-luvulla talossa on toiminut kestikievari ja se on ollut myös kärjäatalona.

Vanha päärakennus on nykyään Reinolan tilaa vuonna 1920 tapahtuneen lohkomisen seurauksena. Pihapiiriin kuuluu myös ratapäädyn pirtistä tehty saunarakennus ja aittarakennus.

suojelutilanne:

AP/s eli asuinpienalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennus ja sauna:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Jokela**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-1-16
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jokela on erotettu Sunilasta vuonna 1917. Perinteistä maaseudun taajamarakentamista edustava asuinrakennus on peräisin 1800-luvulta ja rakennettu mahdollisesti useammassa osassa. Oulun Osuuskaupan myymälä toimi rakennuksessa 1920-luvulta n. vuoteen 1960.

suojelutilanne:

Asuinrakennus:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Kaitera**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-461-4
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaiteran pihapiiri on osa Liminganjokivarren vanhaa talonpoikaisasutusta. Neliömäinen piha, johon kuuluu päärakennuksen lisäksi pienempi asuinrakennus, navetta ja osittain hirsinen talousrakennus sekä hieman pihasta sivussa olevat kaksi aittaa, sijaitsee Liminganjoen eteläpuolisella rantatöyräällä.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020:
Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö säilytettävä.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Kansanopisto (päärakennus, Impivaara, veistola)**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-5-1; 355-69

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: moniperiodinen

ajoitusselite: päärakennus 1895

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kansanopiston rakennukset sijaitsevat suuren puistomaisen tontin reunalla Liminganjoen rannassa osana valtakunnallisesti merkittävää rakennetun kulttuuriympäristön aluetta Limingan Ranta. Tontilta on yhteys Rantatielle perinteisen mallin mukaisia puusiltoja pitkin. Päärakennuksen, Impivaaran ja veistolan lisäksi alueella on myös tiilirakennuksia 1980-90-luvuilta.

historia:

Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen kansanopisto aloitti toimintansa vuonna 1892 Arvolan talossa. 1895 valmistui varsinainen opistorakennus, kaksikerroksinen päärakennus. Vuonna 1903 aloitettiin lisärakentaminen ja "Impivaara valmistui vuonna 1907. 1838-9 rakennettiin poikien veistohuone / leipomorakennus.

suojelutilanne:

Kansanopiston vanha päärakennus, "Impivaara" ja Veistola:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Kivikoulu, Vilho Lampi -museum**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-16-14

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: kulttuuri

ajotus: 1864-1917

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 6 Kivikoulu;

kuvaus:

Kivikouluksi kutsuttu vuonna 1869 valmistunut uusrenessanssi-tyylinen kansakoulurakennus. Vilho Lampi -museum aloitti siinä toimintansa 1972. Rakennuksessa on myös viereisen Limingan taidekoulun toimintaa. Kivikouluun ei kuulu ulkorakennuksia.

Museum on Limingan museon alueella, Rantatiellä Liminganjoen varrella osana Vanhaa Liminkaa. Päädyn lähellä on suurten kuusten, sembramännyn, koivun ja mäntyjen ryhmä. Nurmikkoinen, avoin piha yhdistää kivikoulun kotiseutumuseon rakennuksiin ja Aappolan pihapiiriin.

historia:

Liminkaan päätettiin perustaa kansakoulu jo 1864, ja 1866 päästiin koulua rakentamaan, yksimielisellä päätöksellä tilasta. Asukkaat hankkivat rakennustarvikkeet tilakokonsa perusteella, mutta muuten koulun perustamiseen ja ylläpitämiseen käytettiin lainajyvaston varoja. Koulurakennus valmistui 1869, ja kun opettajasta vielä päästiin sopuun, päästiin koulunkäynti aloittamaan syksyllä 1871. Ensimmäisenä vuonna oppilaita oli 37, heidän joukossaan myös viereistä huvilaa myöhemmin asuttanut Abraham Ojanperä.

Vuonna 1880 päätettiin perustaa tyttökansakoulu kivikoulun käytyä ahtaaksi, ja kaksi vuotta myöhemmin pihan nykyään avoimelle länsisivulle valmistui kaksikerroksinen puurakenteinen tyttökansakoulu. Sen opettajaksi tuli myöhemmin muistokoti Aappolaa perustamassa ollut Katri Tuori (Foudila) Pihan itäisivulla oli matala hirsinen "kunnanhuone".

Koulutoiminta lakkasi uuden koulukeskuksen valmistuttua 1950-60-luvun vaihteessa ja kivikoulu jäi tyhjilleen. Tyttökoulu purettiin. Kivikoulun muuttamista teollisuushalliksi harkittiin, mutta sitten Limingan kansanopisto halusi tulla kouluun vuokralle. Kivikoulu muutettiin valtion avustuksella pienellä remontilla kansanopiston tiloiksi ja 1972 osaan tiloista muutti 1967 perustettu Lampi-museum. Pihan muut rakennukset ovat hävinneet.

Vilho Lammen kotitila Matinlauri sijaitsee vähän matkan päässä Liminganjoen yläjuoksulla. Siellä ovat viime vuosiin asti olleet jäljellä Lammen maalaustyössään käyttämät ateljeehuoneet.

suojelutilanne:

sr-1: Rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia korjaus- ja muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden taiteellista tai historiallista arvoa.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 1-3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993
- Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisu 16. Museovirasto, Ympäristöministeriö 1993
- Liminka 1477-1977, toim. Seija Korte, Limingan kunta ja seurakunta 1977
- Pohjois-Pohjanmaan museot, toim. Terttu Pellikka, Pohjois-Pohjanmaan museo 1987
- Museota Pohjois-Pohjanmaalla, toim. Päivi Haapasaari, Pohjois-Pohjanmaan museo 2002
- Suullista tietoa antanut Raija Palsa 2.9.2005.
- Limingan kirkonkylän asemakaava.

kohteen nimi: **Kotila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-356-134
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: moniperiodinen
ajoituslute: 1700-luvulta 1900-luvulle
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Iso-Kramsu on ollut vanha sukutalo, josta Kotilan palsta erotettiin vuonna 1916. Paikka oli maanviljelystilana 1920-luvulle, jolloin apteekkari Martikainen osti sen.

Pihassa on yksi Rannan vanhimpia rakennuksia, vuodelta 1786 oleva aitta. Lisäksi on pitkä tallipuuji, aumakattoinen sauna ja -asuinrakennus, vanhoista hirsistä tehty savusauna sekä leikkimökki. Päärakennusta vastapäätä on vanha navetan kivijalka. Kapean, puistomaisen tontin perällä on runsaasti istutettuja puita.

suojelutilanne:

Asuinrakennus ja tallipuuji:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Koti-Pietilä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-10-14
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1862
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Koti-Pietilä on entinen Pietilän talon "pikkupuoli", jonka seurakunta osti kanttorin virkataloksi vuonna 1936, sen jälkeen kun tilan suuri, joen suuntainen päärakennus oli palanut vuonna 1930. Nykyisin rakennus on seurakunnan lapsityön keskuksena.

suojelutilanne:

AO/s eli erillispientalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

Päärakennus:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Limingan kotiseutumuseo**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus:

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: rakennukset 1818-1980

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 07 Viljamakasiini; 08 Perinnehalli; 09 Aitta (maitotalous-); 10 Aitta (kalastusväline-); 11 Tuulimylly;

kuvaus:

Limingan kotiseutumuseo on osa Limingan museoaluetta. Kotiseutumuseoon kuuluu alueelle siirretyt entinen lainajyvämakasiini, aitta, tuulimylly, varastoaitta ja uudisrakennus perinnehalli. Museo on aloittanut toimintansa 1958, jolloin lainajyvämakasiini siirrettiin. Näyttelyissä esitellään talonpoikaisesineistöä ruuanlaittovälineistä ajokaluhihin. Limingan museoalueen omistaa Limingan kunta.

LÄHIYMPÄRISTÖ: Kotiseutumuseon rakennukset sijaitsevat museoalueella kivikoulun ja Aappolan nurmikkaisen pihapiirin takareunoilla, peltoaukean laidassa. Tuulimylly ja varastoaitta ovat kapean luonnonojan toisella puolella pellolla, ojan varressa kasvaa nuoria lehtipuita ja ojan yli on puusilta.

LUETTELOINTIPERUSTE: Museoalueen alkuperäisiä Aappolan rakennuksia ja kivikoulun pihapiiriä täydentävät siirretyt lainajyvämakasiini vuodelta 1853, tuulimylly vuodelta 1818, aitat luultavasti 1900-luvun alusta sekä uudisrakennus perinnehalli.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 1-3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993
- Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Museovirasto, Ympäristöministeriö 1993
- Matti Huurre, Jouko Vahtola: Oulujokilaakson historia. Kivikaudelta vuoteen 1865. Oulu 1991
- Liminka 1477-1977, toim. Seija Korte, Limingan kunta ja seurakunta 1977
- Pohjois-Pohjanmaan museot, toim. Terttu Pellikka, Pohjois-Pohjanmaan museo 1987
- Museota Pohjois-Pohjanmaalla, toim. Päivi Haapasaari, Pohjois-Pohjanmaan museo 2002
- Suullista tietoa antanut Raija Palsa 2.9.2005

kohteen nimi: **Limingan pappila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-89-43
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1853
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nykyisellä tilalla jo 1500-luvulta sijainnut Limingan seurakunnan pappila, jonka rekisterinimeksi tuli isojaossa Jaakola. 1840-luvulla tilan kaksi asuinrakennusta korvattiin uusilla pitäjän kirkkoherran, professori A. G. Borgin aloitteesta. Rakentaminen käynnistettiin 1847 ja pitäjän miehet suostuivat rakentamaan jopa toisen kerroksen, jonka rovasti aluksi itse kustansi. Empiretyylinen rakennus valmistui pääosin 1849. Pappilan pihassa on lisäksi n. 1780 rakennettu kivinen navetta-panimorakennus, joka on kunnostettu partiotuvaksi, vanha maakellari sekä uudempi piharakennus ja seurakuntatalo.

historia:

Limingan pappila oli suuren emäseurakunnan ja pitäjän merkittävin henkisen ja julkisen elämän keskus menneinä vuosisatoina. Liminka itsenäistyi ja sai pappilansa jo 1470-luvulla, ja on aina sijainnut nykyisellä paikallaan. Jo 1630-luvulla talossa oli lasi-ikkunat. Tarkin kuvaus pappilasta on vuodelta 1648, jonka mukaan siihen kuului peräti 26 rakennusta. Jo tuolloin se oli huomattava maatila, mistä osittain johtuikin suuri rakennusten määrä. Isonvihan aikaan rakennuksia tuhoutui ja pappila pääsi rappeutumaan. Isonvihan seuranneet vuosikymmenet olivat kuitenkin voimakasta kasvun ja vaurastumisen aikaa ja 1758 rakennuksia oli jo 23. Pappilan tärkeimpiä tuotteita oli olut, jota varten oli oma humalatarha, mallassauna ja panimohuone. Varsinaista suuruuden aikaa pappilassa vietettiin 1800-luvulla. Päärakennus oli päässyt rappeutumaan ja uuden rakentamisesta tehtiin päätös 1846 kirkkoherra A.G. Borgin esityksestä. Rakennuksen alkuperäistä suunnittelijaa ei tiedetä piirustusten katoamisen takia. Rovasti kustansi rakennukseen toisen kerroksen omilla rahoillaan. Talo on saneerattu 1979, kivenavetta 1988.

Yksi pappilan vilja-aittaa vuodelta 1766 on siirretty Hirvinevalle ja on nyt Heimolan tilalla.

suojelutilanne:

Pappila:
sr-1: Rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia korjaus- tai muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden taiteellista tai historiallista arvoa.

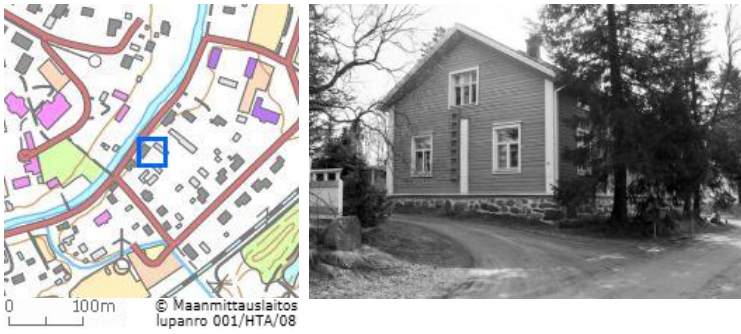
Pappilan navetta:
sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Pappila ja kivenavetta ovat valtakunnallisesti merkittäviä. Kohde kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

lähteet:

- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.
- Keränen, Pekka: Tuulimaa. Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä 2003.

kohteen nimi: **Maja**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-56-21
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihuolto
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Päärakennus on entinen orpolastenkoti, joka perustettiin kirkkoherra J. I. Berghin toimesta ja oli toiminnassa 1871-1920. Maja oli tarkoitettu katovuosina vanhempansa menettäneille pitäjän lapsille. Rakennus tehtiin ilmeisesti vanhan rakennuksen hirsistä, sillä hirret ovat numeroituja ja remontin yhteydessä niistä löytyi vuosiluku 1835.

Tuomikosken veljekset ostivat talon valtiolta 1921 ja pitivät tiloissa kauppaa. Sisäänkäynti oli tienpuolelta, talon keskeltä. Vilho Lammen äiti osti puolet talosta asunnokseen 1941 ja toisella puolella oli Impolan kauppa. Pihassa on vanha pitkä aitta- ja liiterirakennus, myymäläajoilta oleva pulpettikattoinen varasto, sekä vuoraamaton lyhytnurkkainen sauna- ja kanalarakennus.

suojelutilanne:

AP/s eli asuinpienalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennus ja aitta:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Matinlauri**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-357-77
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitussele: pirtti 1821
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvulta oleva hirsinen asuinrakennus, tunnettu taiteilija Vilho Lammen kotitalona ja lähes koko tuotannon syntysijana. Vanha asuinrakennus on tehty noin 1820, pirttiseinän hirrestä löytyy vuosiluku 1821. Ullakon jokipäädyssä oli Vilho Lammen pieni ateljeehuone ja vanhan ulkorakennuksen ylisillä kesäateljee.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020:

Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö säilytettävä.

Rakennuskaava 1984: AP/s eli asuinpienalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Metsätalo e. Nikula**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-19-29
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Metsätalo sijaitsee Liminganjoen rantaraitin varrella Nuorisotalon ja Sunilan välissä. Neliömäinen pihapiiri on rakennusten ja suurten puiden rajaama. Talo on entinen Nikulan perintötalok, jonka nykyinen päärakennus on n. 1860-luvulta. Lakeuden metsänhoitoyhdistys osti talon v. 1954 ja perusti siihen konttorinsa. Osa talosta oli vuokra-asuntoina ja osassa pidettiin koulua. Piharakennuksen päädyssä oli myös vuokra-asunto.

suojelutilanne:

Asuinrakennus, puoji, luhti ja autotalli (purettu):
sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Muistokoti Aappola**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-3-6
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: kulttuuri
ajoitus: 1864-1917
ajoituselie: rakennukset 1800-luvun lopulta 1900-luvun alkuun
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 Aappola; 2 Palvelijanasunto (renkitupa); 3 Talli-puoji; 4 Lato; 5 Sauna;

kuvaus:

Samassa pihapiirissä on oopperalaulaja Aabraham Ojanperän museo eli muistokoti Aappola sekä omiksi kohteikseen tallennetut Vilho Lampi -museo eli ns. kivikoulu ja Limingan kotiseutumuseo. Yhdessä ne muodostavat Limingan museoalueen, jonka omistaa Limingan kunta. Aappolassa on Rantatien varressa huvilamainen asuinrakennus ja sen pihassa pieni palvelijanasunto, tallirakennus, lato ja pieni sauna. Asuinrakennus on sisustettu Ojanperän aidoilla kalusteilla, mm. salia hallitsee flyygeli ja makuuhuoneessa on pietarilainen uusrenessanssikalustus. Kokoelmiin kuuluu myös runsaasti nuotteja, valokuvia ja kirjoja.

LÄHIYMPÄRISTÖ: Aappola on osa Limingan museoaluetta ja Vanhaa Liminkaa Rantatien varressa. Aappolan pihapiiriin erottaa kivikoulusta suurten puiden ryhmä, nurmikenttä yhdistää pihan kotiseutumuseon rakennuksiin. Kapea luonnonoja kiertää pihan sivuitse tien ali, sen varressa on nuorta puustoa.

LUETTELOINTIPERUSTE: Valtakunnallisesti arvokkaassa Vanhassa Limingassa oopperalaulaja Aabraham Ojanperän huvila museoituna 1900-luvun alusta asti ja pihapiiriin palvelijanasunto, talli-puoji, lato ja sauna kertovat 1800-1900-luvun vaihteen huvilaelämästä Limingassa.

suojelutilanne:

Rakennuksilla on sr-1 tai sr2-merkintä.

Sr-1: Rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa eikä siinä saa suorittaa sellaisia korjaus- ja muutostöitä, jotka turmelevat julkisivujen, vesikattojen tai porrashuoneiden taiteellista tai historiallista arvoa.

Sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 1-3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993
- Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Museovirasto, Ympäristöministeriö 1993
- Liminka 1477-1977, toim. Seija Korte, Limingan kunta ja seurakunta 1977
- Pohjois-Pohjanmaan museot, toim. Terttu Pellikka, Pohjois-Pohjanmaan museo 1987
- Museota Pohjois-Pohjanmaalla, toim. Päivi Haapasaari, Pohjois-Pohjanmaan museo 2002
- Aappola - Abraham Ojanperän museo -esite luultavasti 1980-luvulta
- Suullista tietoa antanut Raija Palsa 2.9.2005.
- Ylen Kansallinen Äänigalleria, Suuret laulajat -sivu (<http://194.252.88.3/radioarkistoweb.nsf/sivut/laulaja?opendocument&pageid=Content134658FF5DC>, 29.11.2005)
- <http://www.kirjastovirma.net/lakeudenkulttuuripolku/historia.html> (29.11.2005)
- Limingan kirkonkylän asemakaava.

kohteen nimi: **Mustonen**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-20-2
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pihapiiri on Lumijoen ja Sunilantien risteyksessä, Liminganjoen itärannalla. Mustosen tila on erotettu Peräjaakolasta vuonna 1904. Talo on toiminut kauppa- ja asuinrakennuksena. 1800-luvun lopulla talossa olleen Mustosen kaupan sisäänkäynti oli tienpuolelta ja makasiini oli joen rannassa.

suojelutilanne:

Asuinrakennus:
sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Nuorisotalo, ent kunnallistalo**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-8-71

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: hallinto

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1914

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Liminkalaiset päättivät vuonna 1913 rakentaa uuden kunnantalon kansakoulun pihassa sijainneen "kunnanhuoneen" tilanpuutteen vuoksi. Entisille Pisin maille Liminganjoen itärannalla tehty yksikerroksinen mansardikattoinen hirsirakennus valmistui v. 1914 joutuen melkein heti venäläisen varuskunnan käyttöön. Lakeuden miehet valtasivat talon tammikuussa 1918. Kunnallistalolla ovat asuneet paikkakunnan poliisi ja sairaanhoitaja, siellä on pidetty kärkeä ja tiloissa on toiminut myös Säästöpankin konttori. Kunnallistalona rakennus toimi vuoteen 1955, jonka jälkeen se oli koulukäytössä kunnes se muutettiin nuorisotaloksi.

suojelutilanne:

Nuorisotalo:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Nurmi e. Piipari (rek. Lampela)**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-29-53
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: moniperiodinen
ajoituselite: 1800-l
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Nurmi on pienimittakaavainen 1800-luvun lopulla rakennettu pihapiiri, jossa asuinrakennuksen lisäksi on suuri talousrakennuskokonaisuus sekä vanha sauna ja aitta. Talousrakennus on mielenkiintoisen kerroksellinen, yhtenäisesti katettu, osin hirsistä osin laudoista rakennettu ja rajaa pihaa kahdelta sivulta.

suojelutilanne:

AM/s eli maatilojen talouskeskusten korttelialue, jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennus, aitta ja talousrakennus:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Prokko-Poutala**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-355-56
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha liminkalaistalo, joka on yhdistetty Prokon ja Poutalan kantatiloista.
Nykyinen, suuri asuinrakennus on 1870-luvulta. Pihan länsilaitaa reunustaa hirsinen ulkorakennus, jonka puojin alapuolella on kivihoivikellari. Pihalla olleessa vanhassa asuinrakennuksessa on toiminut talkkunatehdas.

suojelutilanne:

AM/s eli maatilojen talouskeskusten korttelialue, jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennus:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Pyyvilä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-467-2
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1926
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Liminganjoen varrella oleva pihapiiri, jossa 1926 rakennettu näyttävä päärakennus, Hypoteekkiyhdistyksen navetta vuodelta 1923 (korotus 1930-luvulla), aitta 1800-luvulta ja paja, jonka ikää ei tiedetä. Lisäksi uusi kuivaamo tien varrella.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020:

Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö säilytettävä.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ranta-Juustila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-13-49
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: ei määritelty
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Juustila on ollut yksi Limingan vanhoja, keskiajalta peräisin olevia maatiloja. Talo on ollut 1600-luvun lopulla postitalona, siinä on toiminut kestäkievari, poliisilaitos putkineen ja sotien aikaan tilalla on pidetty Sultan-tupakkatehdasta. Tilasta 1963 lohkottu Ranta-Juustila muodostuu vanhan tilan talouskeskuksesta: kahdesta asuinrakennuksesta ja pitkästä ulkorakennuksesta.

historia:

Ranta-Juustilaan perustettiin tupakkatehdas 1946. Yrittäjinä toimivat Liminkaan Kauhajoelta 1800-luvulta muuttanut Harjan suku. Raaka-aine tuli osaksi ulkomailta, osaksi se viljeltiin itse. Limingan Tupakka työllisti useita kymmeniä työntekijöitä. Tehdas toimi 1950-luvun puoliväliin saakka.

suojelutilanne:

AP/s eli asuinpienalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennukset ja tallipuoji:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliitto 1993.
- Keränen, Pekka: Tuulimaa. Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä 2003.

kohteen nimi: **Rantariiku**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-14-29
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: päärakennus 1911, pienempi asuinrakennus 1800-l.
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talo on osa 1500-luvun loppuun mennessä perustettua Riikolan tilaa. Rantariikun pihapiiriin kuuluu kaksi asuinrakennusta, joista Rantatien suuntainen on 1800-luvulta - mahdollisesti vanhempi. Nuorempi asuinrakennus on vuodelta 1911. Kolmannelta sivulta pihaa rajaa talousrakennus.

suojelutilanne:

AO/s eli erillispientalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennukset:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Rukoushuone (Kansanopisto)**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-5-3

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1920

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

historia:

Nuorten Kristillinen yhdistys rakensi v. 1920 Arvolan lahjoittamalle palstalle rukoushuoneen. Toiminnan vähetessä rakennus myytiin Limingan seurakunnalle, joka piti talvikauden jumalanpalvelukset rakennuksessa. Uuden seurakuntatalon valmistuttua v. 1972 rakennus myytiin tarpeettomana Kansanopistolle taidekoulun piirustusluokaksi.

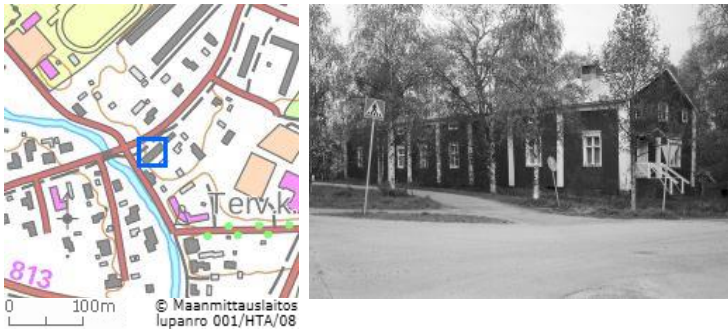
suojelutilanne:

Rukoushuone:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Sunila (rek. Osuuskauppa)**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-1-15

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: moniperiodinen

ajoitusselite: 1700-1800-luku

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Limingan vanhimpia, keskiajalta peräisin oleva tila, jonka sijainti vanhojen maanteiden risteyksessä on tehnyt siitä tärkeän ja keskeisen osan vanhaa Limingan keskustaa. Talossa toimi kestäkievari 1600-luvun lopulta 1840-luvulle ja se on ollut myös pitäjäkokousten pitopaikkana. Keisari Aleksanteri I pistäytyi talossa Pohjanmaan matkallaan 1819. Talossa on ollut kauppa 1880-luvulta 1960-luvulle, vuodesta 1907 Limingan Osuuskauppa. Tilan pikkupuoli erotettiin Jokelan palstaksi 1917. Osuuskaupan leipomoa pidettiin pirtissä 1920-luvulta 1960-luvulle. Osa rakennuksesta on ollut vuokra-asuntoina ja siirtolaisten asuntoina. Pirtissä on toiminut verstaas ja viimeksi sitä pidettiin jättepaperivarastona, kunnes talo siirtyi nykyisille omistajille asuinrakennukseksi v. 1985.

suojelutilanne:

Asuinrakennus:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 2. Pohjois-Pohjanmaan Seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Toivola (Okkonen)**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-2-26
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1880-luvulta 1920-luvulle
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rantatien ja Aabramintien risteyksessä oleva pihapiiri on osa vanhaa Okkosen kantatila. Päärakennuksessa on toiminut kauppa 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun puolivälissä putka talon piharakennuksessa.

suojelutilanne:

AP/s eli asuinpientalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennus ja piharakennus:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

kohteen nimi: **Vuotila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-17-83
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Liminganjoen länsipuolella sijaitsevan entisen maatilan pihapiirissä on 1860-luvulla rakennettu asuinrakennus, jokivarren aitta- ja tallirakennus, aitta, sekä pellolta siirretty liiteri ja 1970-luvulla rakennettu sauna.

suojelutilanne:

AP/s eli asuinpienalojen korttelialue jolla ympäristö säilytetään.

Asuinrakennus ja tallipuoli:

sr-2: Rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- tai muutostöiden tulee olla sellaisia, että rakennuksen rakennustaiteellisesti arvokas tai kyläkuvan kannalta merkittävä luonne säilyy.

arviointi:

Kohde on valtakunnallisesti merkittävä ja kuuluu Limingan Ranta RKY-2009 alueeseen.

alueen nimi: **Liminganlahden kalamajat**
pääas. kunta: Liminka
pääas. kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: saaristo- ja rannikkoympäristö
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

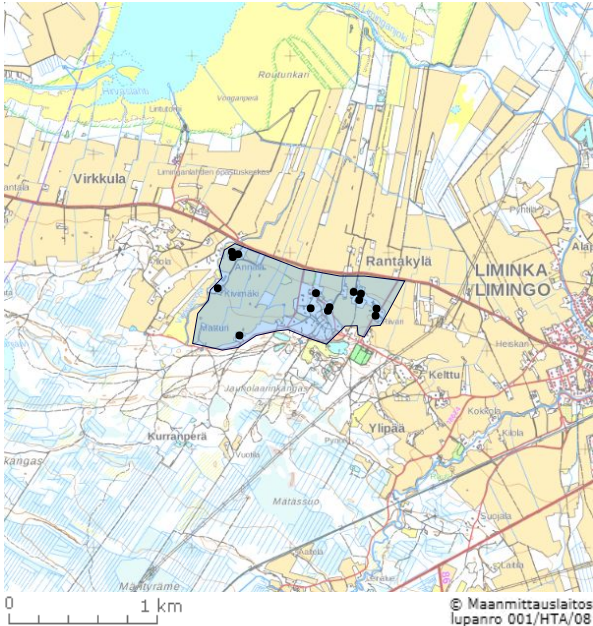
Perinteisesti kivikasojen päälle rakennettuja kalastus- ja metsästysmajoja Liminganlahdella Rantakylän, Virkkulan ja Temmesjokisuun ranta- ja vesialueilla. Merikämpät sijaitsivat ryhmittäin pienillä kivistä kasatuilla keinosaarilla. Kivet on ajettu paikalle talvisaikaan. Monet alkuperäisistä mökeistä ovat tuhoutuneet syysmyrskyissä ja uusia on rakennettu tilalle. Vaikka rakennuksilla ei ole ikää muutamia kymmeniä vuosia enempää, kuuluvat ne oleellisena osana perinteiseen ja arvokkaaseen Liminganlahden maisemaan.

arviointi:

Kohteet muodostavat maakunnallisesti merkittävän teemakohtaisen kokonaisuuden, jota ei ole rajattu kartalle eikä yksittäisiä kohteita ole inventoitu.

lähteet:

- Kioskissa oleva inventointi Limingan rakennusperinne, Rantakylä ja Virkkula: Liminganlahden merikämpät

alueen nimi: **Rantakylän ja Virkkulan vanha asutus**
pääas. kunta: Liminka
pääas. kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: agraarimaisema
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

- Ala-Toppila
- Annala
- Anttila
- Jurvala
- Jutila eli Ala-Jutila
- Keskijutila eli Ylä-Jutila
- Kivimäen aitat
- Matturi
- Pietilä
- Pleisula (rek. Tontti-Pleisula)
- Rantakylän koulu
- Riivarin tuulimylly ja aitat
- Sarvela
- Yli-Toppila

kuvaus:

Virkkulan ja Rantakylän vanha asutus sijaitsee tiiviinä rypäinä pienillä kumpareilla viljelysten ympäröiminä tai metsän reunoilla. Maasto on alavaa ja nousee loivasti Liminganlahdelta sisämaahan päin tultaessa. Kumpareilla olevista taloista aukeaa näkymät peltojen yli, osasta merelle asti (Esim Matturi). Kylien halki kulkee vanha Pohjanmaan rantatie, joka on ollut lähestulkoon nykyisellä paikalla jo vuoden 1653 kartassa. Vanhoja kyläteitä risteilee myös Rantakylän ja Lumijoen välisellä Vanhamaantienkankaalla ja voivat olla Rantatietä vanhempaa perua.

Rantakylän vanhimmat talot muodostuvat kahdesta taloryppäystä. Toisessa ovat maakunnallisesti merkittävät Jurvala, Rantakylän koulu, Ala- ja Yli-Toppila, toisessa maakunnallisesti merkittävät Pleisula, Jutilat ja Riivarin tuulimylly, sekä paikallisesti merkittävät Sarvela. Alueella on lisäksi muuta paikallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

Virkkulan vanha asutus sijaitsee Virkkulanmäellä. Siinä on ollut viisi taloa, joista jäljellä ovat maakunnallisesti merkittävät Anttilan, Annalan ja Pietilän pihapiirit. Lisäksi on yksittäistä paikallisesti merkittävää vanhaa rakennuskantaa muun muassa Kivimäen aitat. Virkkulan alueen torpat ja mäkituvat on käsitelty omana teemaluontoisena kokonaisuutenaan.

historia:

Ensimmäiset tiedot Rantakylän ja Virkkulan asutuksesta ovat vuoden 1548 veroluettelosta, jonka mukaan Rannan ja Virkkulan kylissä oli 18 taloa. Asutuksen oletetaan syntyneen kuitenkin aiemmin, osin jo 1300- luvun loppuun mennessä.

Alun perin meri oli huomattavasti lähempänä asutusta. Maankohoaminen ja Liminganlahden maatuminen ovat etäännyttäneet merta asutuksesta. Virkkulanrannassa on vielä 1800- luvulla suoritettu rahdin purkua ja lastausta. Kalastus on ollut tärkeä lisätulonlähde talollisille. Myös merenkulkua on harrastettu, sillä 1800- luvulla Pietilää ja Jurvalaa isännöivät merikapteenit.

arviointi:

Rantakylän ja Virkkulan kylät kuuluvat valtakunnallisesti merkittäväksi ehdotettuun Limingan lakeuden kulttuurimaisema-alueeseen.

lähteet:

- Inventointi Limingan rakennusperinne /Rantakylä ja Virkkula (Lähteet: Limingan kotiseutuyhdistys ry: Limingan Rakennusperinne, Rantakylä ja Virkkula 1994, Anneli Salmela: Lakeuden kulttuurimaisema 1996)
- Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Ala-Toppila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-403-7-32
kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: asuinrakennus vslk 1758, pirttipäätty 1910
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ala-Toppilan kahdessa osassa tehty ja sittemmin uudistettu päärakennus on vanhimmilta osiltaan vuodelta 1758 (vuosiluku ylähirressä). Pihaa halkovan raitin varressa on kaksi vanhaa aittaa ja kaksiosainen puojirakennus. Lisäksi talli/puojirakennus, navetta ja uudempi aitta. Kohde sijaitsee kumpareella peltoauken laidalla, aivan Yli-Toppilan tilan vieressä, osana Rantakylän vanhan asutuksen miljöökokonaisuutta.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Annala**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-10-13
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Virkkulanmäellä oleva, tiiviseen kolmen talon muodostamaan miljööseen kuuluva entisen kruununtilan pihapiiri, jossa alkuperäisestä 1800-luvun asustaan jo muuttunut päärakennus, puoji ja navetta, puojin takana lato ja syrjemmällä vanha vilja-aitta. Kohde sijaitsee pienellä kumpareella pitkän kujan päässä osana yhdessä Pietilän ja Anttilan kanssa muodostamaansa tiivistä rakennusmiljöötä.

historia:

Virkkulan kantatila n:o 10, Annala, on yksi vanhan Virkkusen talon jälkeläistaloista. Vuoden 1654 maakirjassa talo mainitaan asuttuna. Vuonna 1730 talo oli kruununtilana ja se itsenäistyi ennen 1800-luvun puoliväliä.

Päärakennus on ilmeisesti 1800-luvun alkupuolelta. 1830-luvulla talon asuinrakennus on käsittänyt pirtin, tuvan ja kamarin. rakennusta on korotettu 1920-luvulla, sisätilat on uusittu ja ikkunat muutettu myöhemmin.

arviointi:

MRKY15: H, R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Anttila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-5-35
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen kruununtila, jonka neliöpihan rakennukset pääosin 1700-luvulta: Alkuperäisestä jo muuttunut asuinrakennus, nukkumapuoi, tallipuoi, navetta ja kaksi aittaa. Tilalla on toiminut Virkkulan yhtiömeijeri 1900-l. alussa. Kohde sijaitsee pienellä kumpareella pitkän kujan päässä osana yhdessä Pietilän ja Annalan kanssa muodostamaansa tiivistä rakennusmiljöötä.

historia:

Virkkulan kantatila n:o 5. Vuoden 1654 maakirjassa mainitaan kaksi Anttilaa, jotka olivat vanhan Virkkusen eli Virkkulan talon jälkeläistaloja. Vuonna 1730 Anttila oli kruununtilana ja lunastettiin perintötilaksi 1800-luvulla.

Päärakennuksen pirtti on rakennettu ensin - noin 1790 - keittiö ja neljä kamaria myöhemmin. Talon pohjaratkaisu on säilynyt entisessä muodossaan, rakennusta on korotettu 1920-luvun tienoilla ja ikkunat uusittu myöhemmin. Uusi kuisti pesutiloineen 1990-luvun lopulta.

Pihapiiriin kuuluu lisäksi kaksiosainen nukkumapuoi, johon liittyy kärryliiteri, ja neliosainen tallipuoi, joka käsittää tallin, ruoka- ja vaateaitan, ruumenhuoneen sekä varastopuoin. Puojin seinäkirjessä on vuosiluku 1706 ja se on osittain tehty vanhasta savupirtistä. Navetta on v:lta 1904 ja kujan varressa olevat ruoka- ja jyvääitit 1700-luvulta.

Tilalla on toiminut Virkkulan yhtiömeijeri 1900-luvun alussa ja Limingan Osuuskaupan sivumyymälä v:sta 1920, sittemmin omaksi erotetulla tontillaan.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jurvala**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-403-1-37
kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yksi Rantakylän vanhimmista tiloista, jonka 1800-luvulta olevassa pihapiirissä kulmittain toisiinsa yhdistettyinä kaksi asuinrakennusta. Niistä nuoremassa aloitettiin Rantakylän kansakoulu 1896. Rakennus on toiminut myös käräjätupana ja tilalla ollut myös karjakkokoulu 1900-luvun alussa. Pihaa rajaa myös neliosainen tallipuoji, ympäristössä kaksi aittaa sekä entisen kettutarhan rakennuksia. Kohde sijaitsee pitkän kujan varella mäen kumpareella, osana Rantakylän vanhan asutuksen miljöökokonaisuutta.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

kohteen nimi: **Jutila eli Ala-Jutila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-403-4-60
kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitussele: asuinrakennuksen vanhin osa 1820
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rantakylän viljelysten keskellä oleva neliöpiha; asuinrakennus, joka vanhimmilta osiltaan vuodelta 1820, navetta, puoji ja aitta. Kohde on osa Jutiloiden ja Pleisulan pienelle peltöjen ympäröimälle kumpareelle muodostamaa rakennusten rypästä ja kuuluu Rantakylän vanhan asutuksen miljöökokonaisuuteen.

historia:

Rantakylän kantatila n:o 4 Jutila on kylän vanhimpia tiloja, Oluff Juti mainitaan jo vuoden 1544 veroluettelossa. Vuonna 1830 tila jakaantui kahtia – Jutilaan ja Ylä-Jutilaan. Asuinrakennus on vanhimmilta osiltaan vuodelta 1820. Salipäädyn runko on muurattu lankuista. Vintin väliseinässä vuosiluvut 1850 ja 1870. Rakennusta on laajennettu 1972, kuisti ja vuoraus uusittu 1993. Vuonna 2004 asuinrakennusta jatkettiin 8 metrillä ja puojia lyhennettiin 2 metrillä pihaan kulun takia. Ala-Jutilan pihapiiriin kuuluvat asuinrakennuksen lisäksi navetta vuodelta 1918, kaksiosainen puojirakennus ja kellaru vuodelta 1924. Taloon tulevan kujan suussa on lisäksi vanha suoraseinäinen vilja-aitta.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Keskijuttila eli Ylä-Juttila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-403-4-69
kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: asuinrakennus ja navetta 1920-l, aitat 1700-l
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Päärakennus, jota sittemmin muutettu, on tehty 1920-luvulla vanhan riihen hirsistä, myös navetta on 1920-luvulta. Taloon tulevan tien suussa on kaksi kammillista jalka-aittaa 1700-luvulta ja navetan takana suoraseinäinen aitta. Kohde on osa Jutiloiden ja Pleisulan pienelle peltojen ympäröimälle kumpareelle muodostamaa rakennusten rypästä ja kuuluu Rantakylän vanhan asutuksen miljöökokonaisuuteen.

arviointi:

MRKY15: R, M

kohteen nimi: **Kivimäen aitat**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-3-17
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksi paikallisesti merkittävää vanhaa vilja-aittaa uusiutuneessa pihapiirissä, osana Rantakylän ja Virkkulan vanhan asutuksen arvoaluetta.

kohteen nimi: **Matturi**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-6-17
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Matturin eheänä säilynyt liminkalaista talonpoikaiskulttuuria edustava pihapiiri sijaitsee Virkkulan ja Rantakylän laajan rantaviljelysaukean etelälaidalla vanhan kylätien varrella metsän rajassa. Pihalta avautuvat näkymät Liminganlahdelle. Tämän entisen kruununtilan vanhaa, pääosin perinteisessä asussaan säilytettyä pihapiiriä rajaa osin 1700-luvulta oleva pystylaudoituksella vuorattu asuinrakennus, kolmiosainen puojirakennus, talli ja navetta. Rakennuskantaan kuuluu useita erillisiä aittoja, joista vanhin vuodelta 1762, sekä ulkorakennuksia kuten liiteri, lampola, sauna, kellari ja paja. Rakennusryhmän laidalla on uudempi asuinrakennus ja konesuoja. Matturille on myönnetty Talonpoikaiskulttuurisäätiön kunniakilpi.

historia:

Virkkulan kantatila nro 6, Matturi, on erotettu vuonna 1576 Virkkusen kantatilasta. Vuoden 1654 maakirjassa se oli nimellä Kauppur. 1720-luvulla Matturi tuli kruununtilaksi ja lunastettiin itsenäiseksi vuonna 1836. Piirtikehä on perimätiedon mukaan vanha rukoushuone "ylimaista", ilmeisesti Oulujärveltä tai Kiimingistä päin. Ikkunat ovat 1800-luvun loppupuolelta. Puojin toisessa päässä on ollut asuinhuone, keskellä on ollut kuisti. Puojia vastapäätä neliömäisessä pihapiirissä on 2-osainen tallirakennus, joka on aiemmin ollut läpiajettava. Asuinrakennusta vastapäätä on vuonna 1903 rakennettu hirsinavetta, sen vieressä liiteri-konesuoja ja pikkunavetta-lampola. Pihapiirin ympärillä on useita aittoja. Puojin takana on pieni kammiaitta, "piikainpuoji", ja suoraseinäinen vaateaitta, tallin takana kaksi kunnostettua pärekattoista kammiaittaa, jauhoaitta vuodelta 1762 ja ruoka-aitta, sekä suoraseinäinen vilja-aitta.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020: Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö on säilytettävä.

arviointi:

MRKY15: R, H, M, S, T, I

lähteet:

- Kovalainen, Pasi ja Anna Louekari: Pohjois-Pohjanmaan talonpoikaissarkkitehtuuria. Oulu, 1994.
- Limingan Kotiseutuyhdistys Ry: Limingan rakennusperinne – Rantakylä ja Virkkula, 1994. (tekstit Anneli Salmela)
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pietilä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-4-15
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: osa rakennuksista mahdollisesti 1700-luvulta tai vanhempia
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pietilän neliömäisen pihapiirin muodostavat 1700-luvulta oleva asuinrakennus, navetta vuodelta 1913, makasiini ja puoji v.1697 sekä kujan varressa vilja-aitta v. 1830. Pihapiirin eteläpuolella on pieni 1930-luvun asuintalo. Kohde sijaitsee pienellä kumpareella pitkän kujan päässä osana yhdessä Anttilan ja Annalan kanssa muodostamaansa tiivistä rakennusmiljöötä.

historia:

Vuoden 1654 maakirjassa talo mainitaan asuttuna. 1730-luvulla talo jakaantui kahtia, Pietilä sai talonumeron 4 ja Kivimäki numeron 3.

Pietilässä on pidetty kauppaa 1900-luvun alkupuolella, ensin maakauppias Frans Arvolan ja myöhemmin maakauppias Aappo Nykäsen toimesta. Limingan osuuskaupan Rantakylän myymälä toimi talossa v:sta 1913, kunnes sille saatiin oma rakennus Lumijointien varteen.

Päärakennuksen pirtti on ollut alun perin savupirttinä. peruskorjauksen yhteydessä v. 1978 lattian alta löytyi useita tulisijojen paikkoja. Rakennus on tehty ilmeisesti kahdessa tai useammassa osassa.

Neliömäiseen pihapiiriin kuuluu lisäksi navetta v:lta 1913, kaksiosainen makasiinirakennus ja neliosainen tallipuoji, jonka yläkertaan menevien portaitten sivussa on vuosiluku 1697. Taloon tulevan tien varressa rinteessä on lisäksi vilja-aitta vuodelta 1830.

Pihapiirin eteläpuolella on Hermanni Pietilän 1930-luvulla rakentama pieni asuinrakennus, joka käsittää keittiön ja kamarin, sekä ulkorakennus.

arviointi:

MRKY15: H, R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pleisula (rek. Tontti-Pleisula)**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-403-12-0

kylä/k.osa: Rantakylä

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: pappila 1886

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pleisulan kruununtilasta 1699 muodostettu entinen Limingan kappalaisen virkatalo, joka toimi kappalaisen viran lakkauttamisen jälkeen Rantakylän alakansakouluna ja opettajan asuntona. Nykyinen näyttävä päärakennus, jossa virkataloille tyypillinen karoliininen pohjakaava ja koristeellisia yksityiskohtia, on vuodelta 1886. Pihapiirissä lisäksi vilja-aitta sekä puojin, navetan ja ladon käsittävä talousrakennus. Kohde on osa Jutiloiden ja Pleisulan pienelle peltojen ympäröimälle kumpareelle muodostamaa rakennusten rypästä ja kuuluu Rantakylän vanhan asutuksen miljöökokonaisuuteen.

historia:

Rantakylän kantatila n:o 5, entinen Limingan kappalaisen virkatalo, muodostettiin maaherra Ehrenskiöldin määräyksellä v. 1699 Pleisulan ¼ manttaalin kruununtilasta. Talo ehti olla kymmenien kappalaisten ja pastorien virkatalona. Viimeinen kappalainen oli Armas Evald Herva v. 1922–28.

Kappalaisen viran lakkauttamisen jälkeen virkatalo siirtyi kunnan omistukseen ja toimi Rantakylän alakansakouluna ja opettajan asuntona. Pihapiirissä olleet "kivipirtti" ja navetta purettiin sodan jälkeen ja talo myytiin yksityiskäyttöön.

Päärakennus on vuodelta 1886 ja siinä on virkataloille tyypillinen karoliininen pohjakaava, ts. keskellä taloa on suuri sali ja eteinen, molemmissa päädyissä kaksi pienempää huonetta. Salissa on suuri pystyuuni nurkassa ym. alkuperäisen sisustuksen osia tallella. Rakennuksessa on koristeellinen, viistettykulmainen kuisti.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rantakylän koulu**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-403-1-1
kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1951
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rapattu, osittain kaksikerroksinen tiilinen koulurakennus on vuodelta 1951, jonka on suunnitellut insinööri E. Niemelä. Rakennuksessa on kellanikerros. Koululuokat ovat matalamassa siivessä, johon liittyy poikittain kaksikerroksinen osa, joka on alun perin toiminut opettajien asuinkäytössä. Pihalla on urheilukentän laidalla puinen varastorakennus. Kohde ilmentää koululaitoksen kehittymistä ja on osa Virkkulanmäen miljöökokonaisuutta.

historia:

Rantakylän koulu aloitti toimintansa 17.9.1895 – aluksi Jurvalan pihalla olevassa rakennuksessa. 1896 valmistui varsinainen koulutalo lukuun ottamatta käsityösalia, joka valmistui pari vuotta myöhemmin. 1926 avattiin Rantakylässä alakansakoulu, aluksi Jurvalassa, sittemmin Rantapappilassa eli Pleisulassa. Rantakylän vanha koulu tuhoutui tulipalossa vuonna 1949, minkä jälkeen käynnistettiin nykyisen koulutalon suunnittelu. Tulipalon jälkeen toimi yläluokkien luokahuoneena Yli-Toppilan pirtti. Alaluokat ja keittola olivat Pleisulassa.

Uuden koulun rakentamista johti rakennusmestari Eppe Hedman ja muurarimestarina toimi Mikko Sirviö. Koulutyömaalta saivat työtä monet kyläläisetkin.

lähteet:

- Lipsanen, Sinikka: Muisteluksia Rantakylän koulun 100-vuotistaipaleelta. Arvio, Irja & Pietiläinen, Pentti & Leppihalme, Kauno (toim.). Limingan koulu 130 vuotta. Limingan kunta, 1994.
- Tasanto, Hilikka: Juurissa uusi multa. ProPrint Raahen Kirjapaino Oy 2003.

kohteen nimi: **Riivarin tuulimylly ja aitat**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-403-6-14

kylä/k.osa: Rantakylä

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1722-1808

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rantakylässä olevan mäen korkeimmalla kohdalla sijaitseva jalkamylly ja sen vieressä oleva kaksikerroksinen kammiaitta ovat todennäköisesti peräisin 1700-luvulta. Mäenrinteessä on tienvarsinäkymän kannalta tärkeä puojirakennus. Riivarin tuulimylly on Limingassa ainoa alkuperäisessä ympäristössä sijaitseva tuulimylly. Kohde ilmentää 1800-luvulla yleisestä maataloudessa käytössä ollut tekniikka, aikakauden rakennusperinnettä ja silloista Lakeuden maisemaa hallinnutta elementtiä. Kohde on osa Rantakylän vanhan asutuksen miljöökokonaisuutta.

historia:

Rantakylän kantatila n:o 6. Vuoden 1654 maakirjassa tila oli Heikki Rasmuksenpojan talon nimellä. Pitäjänkirjuri Daniel Arffman otti tilan asuttavakseen 1600-luvun lopulla ja tila oli nimellä Arffman vuoteen 1876 saakka, jolloin se sai nimen Riivari.

Riivarin pihan vanhasta rakennuskannasta on jäljellä mäenrinteessä tietä reunustava puojirakennus, jonka pihanpuoleista julkisivua on muutettu. Vanha asuinrakennus purettiin v. 1992 ja sen tilalla on uudisrakennus.

Mäen korkeimmalla kohdalla sijaitseva tuulimylly on alun perin kuulunut viereiseen Routun tilaan, kuten sen vieressä oleva kaksikerroksinen kammiaittakin. Molempien arvellaan olevan 1700-luvulta.

Tuulimylly on kunnostettu viimeksi 1998 arkit. Timo Jokelaisen johdolla; jalusta korjattiin, puuttuvat siivet rakennettiin, katto ja siipituki uusittiin. Syysmyrsky pudotti yhden siivistä vuonna 2004, sen jälkeen on vielä yksi siipi pudonnut.

historia:

Vesi- ja tuulimyllyjen myötä opittiin valjastamaan tuuli ja vesi ihmisen käyttöön. Näillä keksinnöillä on ollut suuri merkitys ihmiskunnalle. Euroopassa ja myös Suomessa tuulimyllyt yleistyivät 1400-1500 luvulla. Muusta Euroopasta poiketen meillä Suomessa ruukit ja sahat ottivat voimansa virtaavasta vedestä, joten tuulimyllyjä käytettiin Suomessa lähinnä viljan jauhamiseen, ja siihenkin vain siellä, missä vesivoimaa ei ollut tarjolla. Näin muun muassa Lakeuden alueella.

Vuonna 1586 Limingan pitäjässä tuulimyllyjä oli kaikkiaan 31 kappaletta, joten ne olivat siis sangen yleisiä. Varsinainen tuulimyllyjen kukoistuskausi kuitenkin koettiin vasta 1800-luvulla, jolloin niitä on Suomessa arvioitu olleen jopa 20 000 kappaletta, Lakeudenkin alueella satoja. Määrä kuitenkin laski nopeasti 1900-luvulle tultaessa, ja 1896 oli Limingassakin päästy lähelle 1500-luvun loppupuolen lukua. Käyttö loppui sota-aikana ja hieman sen jälkeen.

Suomessa esiintyneet tuulimyllytyypit ovat olleet jalka-, harakka- ja mamsellimyllyt. Näistä ensimmäiseksi mainittu on yleisin, näin myös Lakeuden alueella.

Tuulimyllyjen merkitys Lakeuden kulttuurimaisemassa on ollut merkittävä. Niitä oli paljon ja ne sijoitettiin pihapiirien ulkopuolelle, korkealle ja avonaiselle paikalle, mahdollisimman tuuliseen paikkaan. Tuulimyllyt näkyivät ja olivat oleellinen maisemaa, yksi sen hallitsevista elementeistä. Monet jäljellä olevat tuulimyllyt on siirretty vääränlaisiin paikkoihin tai ne ovat puskittuneet. Merkitys maisemassa on muuttunut. Jäljellä olevilla, ja etenkin alkuperäisellä paikalla sijaitsevilla, on olemassa tärkeä kulttuuriympäristöllinen arvo niin maisemallisesta, rakennushistoriallisesta kuin myös elinkeinohistoriallisesta näkökulmasta.

suojelutilanne:

Oulun seudun yleiskaava 2020: Kulttuurihistoriallisesti merkittävä kohde. Kohdetta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Kohteen ympäristö on säilytettävä.

arviointi:

MRKY15: H, R, M, I, S

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Jokelainen timo: Lakeuden tuulimyllyt. Oulun yliopisto, Arkkitehtuurin osasto, Arkkitehtuurin historian laboratorio, Julkasiu C 65. Oulu, 1998.

kohteen nimi: **Sarvela**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-403-8-12
kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritelty
ajoitusselite: 1700-1900-l
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Rantakylän miljöökokonaisuuteen kuuluva pihapiiri. Päärakennus osin oletettavasti 1700-luvulta. Pihapiirissä on myös 1960-alun kaupparakennus ja talousrakennuksia.

historia:

Sarvela on Rantakylän kantatila n:o 8. Vuoden 1557 veroluettelossa on mainittu Jons pson Sarff, josta tilan aikaisempi nimi Sarvi lieenee peräisin. Sarvela oli kruunutilana v. 1730 ja lunastettiin perintötilaksi v. 1959.

1800-luvun lopulta lähtien tilalla oli yleensä kaksi tai useampiakin yhtäaikaista haltijoita. Tämä näkyi myös päärakennuksessa, jossa oli pitkään kaksi erillistä huoneistoa.

Päärakennuksen keskiosa on vanhin, oletettavasti 1700-luvulta. Seuraavaksi on rakennettu Riivarin puoleiseen pätyyn pirtti ja keittiö, sitten Jutilan puoleiseen päähän pirtti. Riivarin puoleiseen pätyyn viimeksi tehty pulpettikattoinen kylkiäinen on purettu. Rakennus on peruskorjattu 2008-10, ikkunat ja sisätilat uusittu.

Pihapiirissä on myös 1960-luvun alussa rakennettu entinen kaupparakennus, jossa pidettiin Sarvelan kauppaa 1960-luvulla, navetta-sikalarakennus v:lta 1927, vaja ja liiteri, uudempi navettarakennus v:lta 1954, vanha Puuskalasta siirretty talli, jota on jatkettu lautarakenteisena sekä uudempiä maatalousrakennuksia.

kohteen nimi: **Yli-Toppila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-403-21-0
kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusseleite: asuinrakennus 1927, aitat vanhempia
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Päärakennus rakennettu vanhan asuinrakennuksen paikalle v. 1927. Pihan läpi kulkevan raitin varressa kolmiosainen tallirakennus, aitta ja sauna, metsän reunassa lisäksi kaksi aittaa ja uudehko hirsitupa. Kohde sijaitsee pienellä kumpareella peltoauken laidalla, aivan Ala-Toppilan tilan vieressä, osana Rantakylän vanhan asutuksen miljöökokonaisuutta.

historia:

Rantakylän kantatila n:o 3. Vuoden 1548 verokirjassa mainitaan Nils Toppii. Vuoden 1654 maakirjan mukaan Rantakylässä oli asuttuna kaksi Toppilan taloa.

Yli-Toppilan päärakennus on rakennettu vanhan asuinrakennuksen paikalle v. 1927 ja sitä on uusittu mm. ikkunoiden osalta ja purkamalla vanha kuisti, jonka tilalle on tehty erkkeri.

Aitat ja tallipuolij kunnostettu ja maalattu 1990-luvun lopulla.

Kankaan reunaan on pystytetty Lumijoelta siirretyistä hirsistä "Koivula"-rakennus, karjalantuvan tyylinen pieni hirsirakennus, joka katettu päreillä.

Ylitoppila on kirjailija Heikki Toppilan isän syntymäkoti. Myös kirkkomaalari Mikael Toppeliuksen juurten sanotaan olevan peräisin Rantakylän Toppilasta.

arviointi:

MRKY15: H, R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

alueen nimi: **Virkkulan torpat ja mäkituvat**
pääas. kunta: Liminka
pääas. kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: agraarimaisema
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Keinänen
Kujala eli Aarnio
Kukkala
Mattila
Miettilä eli Eskuri
Pikkula
Vierelä eli Kamula
Vinola

kuvaus:

Pienimuotoista maaseuturakentamista edustavien, väljästi metsän reunaan ja sen siimekseen sijoittuvien rakennusten muodostama miljöö Matturilta Matinmäelle kulkevan pienen ja mutkittalevan, hiekkapohjaisen kylätien varrella. Alueella on entisiä torppia ja mäkitupia, jotka on erotettu kantatiloistaan 1920-luvulla. Näitä ovat muun muassa Kujala, Kukkala, Miettilä eli Eskuri, Keinänen, Pikkula, Mattila, Vierelä eli Kamula ja Vinola. Kohteet muodostavat yhdessä maakunnallisesti merkittävän, kartalle tarkemmin rajaamattoman teemaluontoisen kokonaisuuden.

historia:

Ensimmäiset tiedot Rantakylän ja Virkkulan asutuksesta ovat vuoden 1548 veroluettelosta, jonka mukaan Rannan ja Virkkulan kylissä oli 18 taloa. Asutuksen oletetaan syntyneen kuitenkin aiemmin, osin jo 1300- luvun loppuun mennessä.

Alun perin meri oli huomattavasti lähempänä asutusta. Maankohoaminen ja Liminganlahden maatumisen ovat etäännyttäneet merta asutuksesta. Virkkulanrannassa on vielä 1800- luvulla suoritettu rahdin purkua ja lastausta. Kalastus on ollut tärkeä lisätulonlähde talollisille. Myös merenkulkua on harrastettu, sillä 1800- luvulla Pietilää ja Jurvalaa isännöivät merikapteenit.

Vanha asutus sijaitsee pienillä kumpareilla viljelysten ympäröiminä tai metsän reunoilla. Virkkulan vanha asutus sijaitsee Virkkulanmäellä. Siinä on ollut viisi taloa, joista jäljellä ovat Anttilan, Annalan ja Pietilän pihapiirit. Tossavan ja Pääskylän talot ovat sijainneet Virkkulanajan länsipuolella. Kylien halki menevä vanha Pohjanmaan rantatie oli suurin piirtein nykyisellä paikalla jo vuoden 1653 kartassa. Vanhoja kyläteitä risteilee myös Rantakylän ja Lumijoen välisellä Vanhamaantienkankaalla ja ne voivat olla kankaan nimestä päätellen vanhempaa perua.

lähteet:

- Limingan kotiseutuyhdistys ry: Limingan Rakennusperinne, Rantakylä ja Virkkula 1994.
- Anneli Salmela: Lakeuden kulttuurimaisema 1996.

kohteen nimi: **Keinänen**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-2-1
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Alun perin yksihuoneista asuinrakennusta on jatkettu 1930 – luvulla eteisellä ja kamarilla. Osa Virkkulan torppa-asutusta.

arviointi:

Osa maakunnallisesti merkittävää Virkkulan torpat ja mäkituvat arvoaluetta.

kohteen nimi: **Kujala eli Aarnio**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-404-1-18

kylä/k.osa: Virkkula

tyyppi: asuinrakentaminen

ajotus: 1809-1863

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen torppa 1800-luvulta. Erotettu omaksi tilaksi Eskurista 1926. Asuinrakennuksen tien puoleinen osa on tehty vanhasta riihestä. Lisäksi pihapiirissä on mm. pieni jyväaitta ja talli vuodelta 1920 sekä runsaasti eri-ikäistä rakennuskantaa.

arviointi:

Osa maakunnallisesti merkittävää Virkkulan torpat ja mäkituvat arvoaluetta.

lähteet:

- Harju, Elina ja Raimo: Korpraali Grip ja hänen sukunsa. Turku 1993.

kohteen nimi: **Kukkala**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-4-1
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun lopulta 1930-luvulle
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Asuinrakennuksen pirttiosa on rakennettu 1800-luvulla paikalle siirretystä riihestä ja jatkettu kamarilla. Pihapiirissä on lisäksi "vanhapirtti" 1860-luvulta, jota on jatkettu puojiosalla. Osa Virkkulan torppa-asutusta.

historia:

Pietilän tilasta v. 1924 Antti Ruonakoskelle erotettu tila. Asuinrakennuksen pirttiosa on rakennettu 1800-luvun lopulla paikalle siirretystä riihestä. 1930-luvun lopulla taloa on jatkettu kamarilla. Pihapiirissä on lisäksi "vanhapirtti", entinen asuinrakennus noin 1860-luvulta, jota on jatkettu puotiosalla 1930-luvulla, navetta, liiteri ja puojin takana maitohuone.

arviointi:

Osa maakunnallisesti merkittävää Virkkulan torpat ja mäkituvat arvoaluetta.

kohteen nimi: **Mattila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-2-26
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Alun perin kaksihuoneinen hirsinen asuinrakennus on uusittu v. 1946, lisäksi pihapiirissä on vanha navetta, aitta ja sauna.

historia:

Jurvalan tilasta Emil Nurmelle v. 1924 erotettu tila.

arviointi:

Osa maakunnallisesti merkittävää Virkkulan torpat ja mäkituvat arvoaluetta.

kohteen nimi: **Miettilä eli Eskuri**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-404-4-2

kylä/k.osa: Virkkula

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: as.rak. 1930-luvulta

arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Pirtin ja kamarin käsittävä rakennus 1930 – luvun lopulta. Pihapiiriin kuuluu lisäksi samalta ajalta olevia talousrakennuksia, osin mahdollisesti 1800-luvulta. Osa Virkkulan mäkitupa-asutusta.

historia:

Miettilä eli Eskuri on Pietilän tilasta leski Sofia Eskurille v. 1926 erotettu tila.

Juho Eskuri oli mäkitupalaisena Pietilän tilalla vuodesta 1893 lähtien ja hänen leskensä Sofia vuodesta 1919.

Pirtin ja kamarin käsittävä asuinrakennus on 1930-luvun lopulta. Pihapiiriin kuuluvat lisäksi 1800-luvun lopulla rakennetut puoji ja aitta sekä 1930-luvulta olevat aitta ja navetta.

Pihapiirin takaosaan on rakennettu 1980-luvun lopulla hirsinen asuinrakennus. Vanhempi aitoista on kunnostettu ja siirretty Seikkulankujan varteen.

arviointi:

Osa maakunnallisesti merkittävää Virkkulan torpat ja mäkituvat arvoaluetta.

kohteen nimi: **Pikkula**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-5-3
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1900-luvun alku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Yksihuoneinen asuinrakennus 1900-luvun alusta, joka erotettu Anttilasta omaksi tilakseen 1926. Toiseen pätyyn rakennettu v. 1936 huone ja keittiö; ns. kilpukkamökki. Osa Virkkulan torppa-asutusta.

arviointi:

Osa maakunnallisesti merkittävää Virkkulan torpat ja mäkituvat arvoaluetta.

kohteen nimi: **Vierelä eli Kamula**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-8-42
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Niemelän tilasta 1927 erotettu tila, johon kuuluu alkuaan yhden huoneen, eteisen ja kahverin käsittänyt asuinrakennus, jota sittemmin laajennettu. Pihapiiriin kuului lisäksi sauna sekä puoji- ja liiterirakennus. Osa Virkkulan torppa-asutusta.

arviointi:

Osa maakunnallisesti merkittävää Virkkulan torpat ja mäkituvat arvoaluetta.

kohteen nimi: **Vinola**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-404-2-3
kylä/k.osa: Virkkula
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Tossavan tilasta 1929 erotettu tila, jossa pieni tuvan ja kamarin käsittävä hirsinen asuinrakennus 1800-luvulta. Tähän Matinmäen reunalla sijaitsevaan pihapiiriin kuuluu lisäksi vanha sauna ja liiteri. Lähellä uusi asuinrakennus. Osa Virkkulan torppa-asutusta.

arviointi:

Osa maakunnallisesti merkittävää Virkkulan torpat ja mäkituvat arvoaluetta.

kohteen nimi: **Kettunen**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-22-27
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1700-1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alkuperäisessä asussa säilynyt asuinrakennus 1800-luvulta, jota jatkettu 1900-luvun alussa. Toiminut kestäkievarina. Pihapiirissä on asuinrakennuksen lisäksi varastona toimiva vanha puoji, sekä 1900-luvun alussa rakennettu saunarakennus. Piharakennuksista suuri osa on purettu nelostien alta. Kohde sijaitsee Jyväskylätien ja Temmesjoen välissä peltomaisemassa.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Kunnas ent. Ylitalon koulu**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 20-46

kylä/k.osa: Alatemmes

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltomaisemassa, Jyväskylätien varrella sijaitseva näyttävä entinen koulurakennus. Pihapiiriin kuuluu kaksi punavalkoista asuinrakennusta, joista toinen on alkuaan toiminut puojina. Vanhempi asuinrakennus on mahdollisesti 1830-luvulta. Pihapiirin kolmannessa rakennuksessa on alkuaan ollut kaksi puojia sekä koulun WC. Nykyään rakennuksessa on autotalli, liiteri ja varasto. Pihapiirissä sijaitsee myös kivikellari ja koulun aikana tehty sauna sekä aitta tien vieressä. Kohde ilmentää koululaitoksen kehittymisen historiaa.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Leskelä, Pekka: "Alatemmesen koulun historiikki 90-vuotistaipaleelta 19.9.1976." Arvio, Irja & Pietiläinen, Pentti & Leppihalme, Kauno (toim.). Limingan koulu 130 vuotta. Limingan kunta, 1994.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Lakeuden koulu**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 401-10-8
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1954
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 1 koulu; 2 entinen opettajien asuinrakennus; 3 talousrakennus;

kuvaus:

Lakeuden koulu, entinen Alatemmeksen koulu, on jälleenrakennuskauden kyläkoulurakennus lähes alkuperäisessä asussaan. Pihapiirissä on lisäksi entinen opettajien asuinrakennus ja talousrakennus. Kaikki rakennukset ovat yksikerroksisia ja puurunkoisia. Koulurakennus ja asuinrakennus rapattiin vastoin alkuperäisiä piirustuksia, jotka hankittiin Maaseudun Keskusrakennustoimiston kautta.

Koulu sijaitsee nelostien itäpuolella, Nipsinginojan eteläpuolella, vieressä on Kaskentien asuinalue, jonka ympärille on alkanut muodostua uutta asutusta. Ennen Kaskentien rakentamista 1980-luvun alkupuolella liittymä nelostieltä koulupihaan kulki koulurakennuksen ja opettajien asuintalon välistä, tontti oli alun perin peltoa, puusto on istutettu pääosin 1950-luvulla. Koulutontin eteläpuolelle on istutettu pieni opetusmetsikkö 1990-luvun lopussa.

arvointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Leskelä, Pekka: "Alatemmeksen koulun historiikki 90-vuotistaipaleelta 19.9.1976." Arvio, Irja & Pietiläinen, Pentti & Leppihalme, Kauno (toim.). Limingan - koulu 130 vuotta. Limingan kunta, 1994.
- Limingan kunnan arkisto: Piirustukset, työselitykset ja urakkasopimukset.

kohteen nimi: **Lehto**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-401-16-6
kylä/k.osa: Alatemmes
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun pihapiiri
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vaaranmaantien varressa metsän ympäröimänä sijaitseva perinteistä rakennuskantaa käsittävä yhtenäinen pieni 1800-luvun pihapiiri, joka on esimerkki Vaaranmaan torppa-asutuksesta. Kyseessä on entinen Punttalan torppa 1800-luvulta. Vaalea vaakaponttivuorattu hirsinen asuinrakennus on 1800-luvulta. Myös maalaamattomana säilyneet hirsinavetta, puoji, riihi ja savusauna ovat 1800-luvulta ja toimivat nykyään varastona. Liiteri on rakennettu 1900-luvulla.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Salmela, Anneli (toim.). Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus. Oulu 2001.

kohteen nimi: **Salmela**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-450-12-3
kylä/k.osa: Alatemies
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoituslute: 1800-luvun pihapiiri, vilja-aitat 1700-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pääosin 1800-luvun asussa säilyneessä pihapiirissä on satulakattoinen, yksikerroksinen asuinrakennus (v:lta 1874/1920), entinen nykyään varastona toimiva asuinrakennus, kivenavetta ja siihen liittyvä talli, jonka takana puuliiteri. Rakennukset ovat maalattu punamullalla. Kyseessä on entinen Temmeksen Haapasepän niittyvahdin torppa. Viljelyn takana on kaksi kammiaittaa ja kaksiosainen aitta. Pihan ulkopuolella on myös rihi, ruumenhuone, latoja ja muita talousrakennuksia.

arviointi:

MRKY15:R, H, M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Alakestilän puisto ja pihapiiri**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-485-0, 38-32

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: puistot

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1931

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Alakestilän tilan maille vuonna 1931 perustettu arboretum sijaitsee Limingan keskustan eteläpuolella Liminganjoen varrella peltoviljelmien ympäröimänä. Puisto on joen muodostamassa uomassa ilmastollisesti suojaisella paikalla. Maasto ympärillä on hyvin tasaista Limingan lakeutta. Tämä pinta-alaltaan noin kolmen hehtaarin puisto on rakentunut vuosien myötä Alakestilän tilan rakennusten ympärille, Liminganjoen notkoon ja sen pienille saarille. Alue on jaoteltu kuuteen eri osa-alueeseen. Jaottelun pohjana on ollut niiden erilainen historia maankäytössä ja -omistuksessa, ja jokaisessa osa-alueessa on hieman erilainen ja eri-ikäinen kasvillisuus. Puistossa on kaikkiaan lähes 200 puuvartisten kasvilajien muotoja, muunnoksia, lajikkeita tai alalajeja, myös Pohjois-Pohjanmaata lempeämpiin ilmasto-olosuhteisiin tottuneita lajeja. Aluetta halkova polut ja tiet, ja sieltä löytyy ulkorakennuksia, puistorakenteisiin kuuluvia siltoja ja taukopaikkoja sekä riihi, savusauna ja takkatupa. Nykyisin Limingan kunnan ylläpitämän puistoalueen vieressä sijaitsee Alakestilän kartanon pihapiiri.

Alakestilän Arboretum on yksi vanhimpia puupuistoja Suomessa.

kuvaus:

Alakestilän pihapiiristä löytyvät 1934 valmistunut päärakennus, vuodelta 1946 oleva navetta sekä 1920-luvun talli ja puoji. Lisäksi muita ulkorakennuksia. Kujan varrella kaksi aittaa. Päärakennus on sijainnut ennen lähempänä jokea, josta siirretty nykyiselle paikalleen.

historia:

Alakestilän Arboretum on perustettu 1930 – luvulla. Se on ollut Kalle Arvolan ja hänen vaimonsa Katrin omistuksessa ja he ovat paljon vaikuttaneet alueen kehitykseen. Sitä on mm. laajennettu vuosien varrella. Alakestilän Arboretumin ensimmäiset puut on istutettu päärakennuksen ympärille. Laajempi istuttaminen on aloitettu v. 1931, jolloin Rättärinsaari siirrettiin Alakestilän tilaan kuuluvaksi. Saaren nimi juontaa juurensa pitäjänkirjurista, joka on asunut ennen Alakestilän naapuritilalla. Istuttaminen aloitettiin Rättärinsaaresta, jonne tuotiin 150 kuusen, koivun, pihlajan ja tuomen taimia. Aiemmin saari oli toiminut varsalaitumena ja niiltä ajoilta on jäänyt yksi kuusi. Puisto- ja istutussuunnitelma on laadittu vuoden 1936 aikoihin Limingassa asuvien Oulun talousseuran puutarhaneuvojien toimesta. Suunnitelman mukaan Arboretumiin istutettiin sembramäntyä, puistolehmusta, okakuusta ja jalavaa. Vähitellen puisto laajeni joen notkelmaan ja siinä oleviin pieniin saariin. Peltotörmä on liitetty puistoon 1950 – luvun alkupuolella. Rasilansaari on hankittu Alakestilän tilaan v. 1964. Uusivainio on perustettu viimeisimpänä 1980 – luvulla.

Alakestilän puisto on syntynyt harrastuksen ja kiinnostuksen pohjalta. Yleisöltä se on pysynyt piilossa vuoteen 1978 saakka. Tuolloin Suomen Dendrologian seura kävi tutustumassa puistoon. Tapahtumaa myös uutisoitiin paljon ja tietoisuus puistosta lisääntyi. Kunta vuokrasi jokirannat, lohkot ja saaret v.1993, ja puolet puistosta siirtyi Limingan kunnan ylläpidettäväksi. Alue nimettiin Alakestilän puistoksi. Vuokra-ajaksi määriteltiin 50 vuotta. Sopimukseen kuului säilyttää riihi, savusauna ja takkatupa. Kunnossapitovelvollisuuteen kuului pitää yllä myös saaria yhdistävät kävelysillat.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Ihalainen, M. 1996. Kalle Arvola – perusliminkalainen: kunnallisneuvoksen muistelmat. Liminka.
- Lahti, K. 2001. Alakestilän Arboretum: puulajipuisto Limingassa. Liminka: Limingan kunta.
- Arvola, Kalle: Perusliminkalainen

kohteen nimi: **Emäntäkoulu**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-53-27
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1929
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kasvillisuudeltaan runsaalla ja monikerroksellisella puistomaisella alueella sijaitseva, entiselle Launosen havaintotilalle perustettu emäntäkoulu, jonka arkkitehti Paatelan suunnittelema kolmikerroksinen päärakennus on vuodelta 1929. Tälle näytävälle ja maisemakuva hallitsevalle rakennukselle johtaa pitkä koivukuja. Launosen tilan vanhoista rakennuksista on jäljellä aitta, päärakennuksen vieressä on kouluaikainen navettarakennus. Näitä maakunnallisesti merkittäviä rakennuksia ja puistoaluetta täydentää uudemmat koulutoimintaan liittyvät rakennukset. Kohde on rakennustaiteellisesti ja historiallisesti arvokas, ainutlaatuinen koulurakennus.

historia:

Limingan emäntäkoulu on yksi Jussi Paatelan, Maatilahallituksen arkkitehdin (virassa 1918 - 1930), merkittävimpiä maatalouskoulusuunnitelmia. Emäntäkoulu on perustettu Limingan Launosen tilalle, jonne rakennettiin vuoden 1929 aikana 3-kerroksinen koulurakennus. Alussa tilalta ostettiin pellot ja metsät. Toiminta aloitettiin v. 1930 kesäkursseilla. Kokovuotista opetusta alettiin järjestämään vuodesta 1933 alkaen. Emäntäkoulun opetussuunnitelma laadittiin sellaiseksi, että koulu toimisi maataloudellisen kotitalousopetuksen pohjakouluna. Oppiaineita oli laajasti ja maataloustöiden opetusta varten oli oma koulutila peltoineen, metsineen, puutarhoineen ja navetoineen. Koulu oli sisäoppilaitos.

Sota-aika keskeytti koulun toiminnan ja vuosien 1941 – 1944 aikana rakennus toimi sotilaiden koulutuskeskuksena. 1946 koulun opetustoiminta jatkui ja 50 – luvun ja 60 – luvun taitteessa rakennettiin lisärakennuksia. Vuonna 1959 koululle hankittiin lisää maa-alaa, joka laajeni hieman yli 120 ha. 1980-1990-luku olivat suurta muutosten aikaa. Koulun nimi muuttui ensin Limingan kotitalousoppilaitokseksi ja sittemmin se tuli osaksi Pohjois-Pohjanmaan ammattioppilaitosta, nykyään tiloissa toimii Oulun seudun ammattioppilaitos. Myös koulutuslinjat ovat uudistuneet ajanmukaisesti. Päärakennukseen muutti 2014 Limingan kunnan hallinto.

arviointi:

MRKY15: H, R, M, S, T, I

lähteet:

- Korte, S. (Toim.) 1977. Liminka 1477 – 1977. Oulu: Limingan kunta ja seurakunta.
- [Http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/rapea/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=200222](http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/rapea/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=200222)
- Keränen, Pekka: Tuulimaa, Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä, 2003.

kohteen nimi: **Entinen Lapinkankaan kansakoulu**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-1-194
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: siirto 1920-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1920-luvun lopulla Terijoelta siirretty huvila, joka oli kansakouluna 1960-luvulle asti. Tämä näyttävä kaksikerroksinen aumakattoinen rakennus, jossa on satulakattoinen kuistiosa, on nykyisin asuinkäytössä. Päärakennuksen lisäksi pihalla on mm. 1920-luvulla rakennetut liiteri ja sauna sekä 1980-luvulla tehty luhtirakennus. Kohde ilmentää koululaitoksen kehittymistä.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Heinijärven entinen kansakoulu**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-23-2

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1906

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteistä 1900-luvun alun koulurakentamista edustava entinen kyläkoulu. Hirsirunkoinen, L-muotoinen koulurakennus on valmistunut vuonna 1906. Sen tienpuoleisessa siivessä oli veisto- ja ruokasali, joiden vieressä luokkahuone ja toisessa siivessä opettajan asunto. Kuisti on rakennettu myöhemmin. Koulutoiminta loppui 1960-luvun puolivälissä. Näyttävän rakennuksen vierellä on ulkovarasto. Rakennukset ovat säilyneet hyvin alkuperäisessä asussaan.

arviointi:

MRKY15: H, R, S, I

lähteet:

- Inventointi 2004, Maisa Lukkari

kohteen nimi: **Heiskari**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-21-41
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entinen kievaritalo, jonka näyttävässä, perinteisessä asussaan säilyneessä päärakennuksessa rikasmuotoinen kuistirakennelma. Pihapiiriä halkoo aivan päärakennuksen nurkkaa hipoen kylätie, jonka toiselle puolen jäävät kaksikerroksinen aitta ja puojirakennus. Pihapiiriissä myös uudempi puoji, tiilinen navetta ja kellari. Kylätien miljööseen kuuluu myös Heiskarin välittömään läheisyyteen sijoittuvat muu kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennuskanta, kuten Simulan talon pihapiiri.

arviointi:

MRKY15: R, H, M, T, S

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: Huvila Terijoelta (Leinosen talo)

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-358-32

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: siirretty nykyiselle paikalle 1927

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Terijokelainen huvila, joka siirrettiin 1927 Liminkaan Osuuskassan toimitaloksi. Nykyisin se toimii asuinrakennuksena. Rakennuksessa on monilappeinen katto ja koristeelliset ikkunat. Monimuotoinen talo on maisemallisesti keskeisellä paikalla Limingan keskustassa. Kohde on esimerkki perinteisestä huvilarakentamisesta, ja ilmentää liike-elämän ja kaupankäynnin historiaa.

historia:

Perimätiedon mukaan talo on alunperin ollut Terijoella venäläisen kenraalin huvilana, ja sitä on jo mahdollisesti laajennettu silloin. Talo siirrettiin rautateitse osiin purettuna Liminkaan vuonna 1927. Hirret kannettiin käsipelillä radanvarresta rakennuspaikalle hirsillä kerrallaan. Talossa toimi Limingan Osuuskassa vuoteen 1962 asti, sekä pikkupuolella kampaamo, kemikaalio, lihakauppa ja kukkakauppa. Rakennuksen siirryttyä vuonna 1962 Terttu ja Kalle Leinosen omistukseen, kampaamo jatkoi toimintaansa entisessä pankkitalissa. Talo tunnetaan Limingassa edelleenkin Leinosen talona. Huvilan yläkerran tiloja on muutettu pieniksi liesihuoneiksi, joissa on moni Liminkalainen perhe asunut. Talo myytiin asumiskäyttöön 2013 ja siihen ollaan tekemässä laajaa peruskorjausta.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B0DE31D84-F811-479A-8385-065E0513ADB0%7D/78044>

kohteen nimi: **Isoniitty, Kokkolan niittykämpä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-32-22
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Hirsinen niittykämpä 1800-luvulta, yksi harvoista säilyneistä Isonniityn niittykämpistä. Lautakatteisessa rakennuksessa on harjan suuntainen kammi. Niittykämpä sijaitsee Limingan Isollaniityllä, vanhan nelostien ja uuden moottoritien välissä Ängeslevänjoen pohjoisrannalla, viljelysten reunalla, Limingan lakeuden valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Tämä harvinainen kohde ilmentää maatalouden kehittymistä ja historiaa sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta.

historia:

Rakennus on tehty Kokkolan talon niittykämpäksi mahdollisesti 1800-luvulla, tarkkaa aikaa ei ole tiedossa. 1930-luvulla kämppää jouduttiin siirtämään uusjaon takia. Samalla sitä myös lyhennettiin. Niittykämpää käytettiin kesäisin heinänteko-aikaan taukotupana ja aiemmin siinä myös yövyttiin. Vielä sota-aikana vietiin Isollaniitylle karjakin omaan aitaukseensa heinäntekoajaksi. Kokkolan niittykämpä oli käytössä vielä 1950-luvun lopulla, tosin siellä ei enää silloin juurikaan yövytty. Rakennusta on kunnostettu Lions-klubin toimesta talkoilla 1990-luvun loppupuolella mm. uusimalla katto ja nostamalla hirsikehää. Limingan niityt olivat aikoinaan laajuudessaan maankuulut. Limingan taloilla oli Isollaniityllä niittykämpät, joita käytettiin kesäisin heinänteko-aikaan taukotupina ja aiemmin niissä myös yövyttiin. Vielä sota-aikana vietiin Isollaniitylle karjakin omaan aitaukseensa heinäntekoajaksi.

arviointi:

MRKY15: R, H, M, S

kohteen nimi: **Isoniitty, Sangin niittykämpä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-13-38
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Sangin niittykämpä on yksihuoneinen, lyhytnurkkainen hirsirakennus, johon liittyy lautarakenteinen eteisosa. Niittykämpä sijaitsee Limingan Isollaniityllä, moottoritien itäpuolella, Ängeslevänjoen pohjoisrannalla viljelysten reunalla, Limingan lakeuden valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Tämä harvinainen kohde ilmentää maatalouden kehittymistä ja historiaa sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta.

historia:

Rakennus on entinen Ranta-Juustilan niittykämpä, joka siirtyi maakaupan mukana Sangin suvulle 1950-luvun lopulla Harjan Jussilta. Kämpä oli ostettaessa huonossa kunnossa ja se korjattiin kohta oston jälkeen ja katettiin pärekatteella. Pirttiin muurattiin liesi. Nykyinen peltikate on asennettu pärekaton päälle 1990-luvun alkupuolella. Kämpässä on pieni pirtti, jonka nurkassa puuliesi, sisustuksena pöytä ja sen ympärillä penkit. Sisään tullaan lautarakenteisen eteisosan kautta. Niittykämpää käytettiin kesäisin heinänteko aikaan taukotupana ja aiemmin siinä myös yövyttiin.

arviointi:

MRKY15: R, H, M, S

kohteen nimi: **Juustila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-510-2
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha umpipihana säilynyt pihapiiri; päärakennus 1830-luvun lopulta, kaksikerroksinen luhti ja sen päädyssä kesäpirtti (ovi kauniisti leikkauksin koristeltu), suuri hirsinavetta (1923), puoji ja liiteri sekä niiden takana vanha talli ja uusi konesuoja. Pihapiiriin kuuluu lisäksi kaksi aittaa ja sauna, jonka ympärillä on suojana koivikko, takana aukeavat viljapellot.

Perinteistä rakennuskantaa käsittävä, aikakauttansa hyvin edustava ja eheänä säilynyt Juustilan pihapiiri sijaitsee viljelyspelttojen ympäröimänä. Tilalle johtaa päätieltä pitkä kuja. Talon takana virtaa Myllyoja.

historia:

Kunnallisneuvos, kansanedustaja Väinö Juustilan kotitila.

arviointi:

MRKY15: R, H, M, S

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.
- http://www.kirjastovirma.net/henkilogalleria/Juustila_V%C3%A4in%C3%B6

kohteen nimi: **Kangastalo**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-46-12
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kangastalon päärakennuksen arvellaan olevan alun perin 1700-luvulta. Se on tiettävästi yksi harvoista isonvihan tuhoilta säästyneistä taloista Limingassa. Rakennusta on uusittu 1930-luvulla. Pihapiirissä on talli ja navetta, taempana luhtirakennus. Perinteistä rakennuskantaa käsittävä Kangastalon pihapiiri sijaitsee metsäsaarekkeen ja viljelyspelttojen laidalla. Tilalle johtaa päätieltä pitkä kuusikuja.

arviointi:

MRKY15: R, H, M, S

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.

kohteen nimi: **Kennilä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-24-33
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvulla rakennettu talonpoikainen maatilan päärakennus, jonka ikkunanpielet ovat poikkeuksellisen koristeelliset ja kansallisromanttishenkiset. Kennilä on kunnostettu vuonna 1986. Päärakennuksen lisäksi pihapiirissä on myös kaksi vanhaa aittaa ja uudempi luhtirakennus. Kennilän pihapiiri sijaitsee valtakunnallisesti merkittävällä Limingan lakeuden kulttuurimaisema-alueella, viljelyspelttojen ympäröimänä. Läheisellä Kenninkankaalla on maakuoppa-asumusten jäänteitä, joista osa on käytössä kellareina.

arviointi:

MRKY15: R, M, T

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.

kohteen nimi: **Keskitalo**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-44-39
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kiiskilänkylällä, pelkoaukean laidassa sijaitseva 1930-luvun maalaistalon pihapiiri, joka on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Asuinrakennus ja navetta on rakennettu 1933, sen jälkeen kun koko vanha pihapiiri tuhoutui tulipalossa aittaa lukuunottamatta. Puoji on siirretty paikalleen Kaarlo Kramsun kotitalta. Kiiskilänkylän ensimmäinen koulu on ollut vanhan päärakennuksen päädyssä, mutta tämä koulusaliosa on viety Saarimaalle pirtiksi. Pihassa lisäksi sauna.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ketunmaan koulu**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-85-22
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1913
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pienellä kumpareella metsäsaarekkeessa, viljelyspeltojen laidalla sijaitseva koulu 1900-luvun alusta. Päätös kansakoulun perustamisesta Ketunmaalle tehtiin 1909 ja itse rakennus valmistui 1913. Sitten vuonna 1931 sitä jatkettiin rungon suuntaisena. Näyttävän koulurakennuksen yhteydessä kaksi ulkorakennusta. Koulu on Limingan vanhin käytössä oleva koulu. Se edustaa perinteistä rakennustapaa ja ilmentää koululaitoksen kehittymistä.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.

kohteen nimi: **Limingan Osmuusmeijeri**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-358-163

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Limingan keskustassa, rautatien varressa sijaitseva vuosisadan alun tyyliä kuvastava, osittain muuttunut v. 1916 valmistunut meijerirakennus. Kohde ilmentää alueelle tyypillisen maatalouselinkeinon sekä yhteisöllisen osuustoiminnan kehittymistä ja historiaa.

historia:

Lakeuden alueen perinteet lypsykarjan pidossa ulottuvat jo 1500-luvulle. Maanviljelyn ja karjanhoidon tehostuminen alkoi 1700-luvun jälkipuoliskolla ja johti luonnollisesti meijerien perustamiseen alueelle. Niistä ensimmäinen sijoittui Ala-Temmekselle Marttilaan ja ensimmäinen yhtiömeijeri perustettiin Liminkaan Sunilan sillan lähelle. Limingan yhtiömeijerin voi oli erittäin haluttua ja korkeatasoista, ja se voitti 1901 se voitti palkinnon maan parhaasta voista.

1900-luvun alussa osuustoiminta-aate yleistyi ja saapui myös Liminkaan. Sen myötä yhtiömeijeri päätettiin muuttaa osuustoiminnallisella pohjalla toimivaksi Limingan Osmuusmeijeriksi. Samalla yhtiömeijerit lopettivat toimintansa. 1909 pidettiin Limingan Osmuusmeijerin perustava kokous, varsinainen toiminta alkoi seuraavan vuoden alussa. Osuuskunnalle siirtyi itse meijeri ja mylly rakennuksineen, koneineen ja metsineen, ja myös Oulussa sijainneet kahdeksan maitokauppaa. Osuuskuntaan kuului sen perustamishetkellä 171 karjanomistajaa.

Heti toiminnan ensi vuosina alettiin pohtia uuden meijerin rakentamista. Se ja uusi ajanmukainen mylly valmistuivat 1917 rautatien läheisyyteen. Toiminta kasvoi ja laajeni nopeasti, ja vuoden 1924 alussa osuuskunnassa oli jo 323 jäsentä. 1934 tulipalo tuhosi laitteita ja rakennuksia, mutta jo samana vuonna oli meijeri jo jälleenrakennettu.

Sotavuosina meijerin tuotanto hiipui ja se luopui Oulussa sijainneista maitokaupoistaan. 1950-luvulle tultaessa toiminta oli palannut entiselleen ja siinä panostettiin tuotekehittelyyn. Maitomäärät jatkoivat kasvuaan 1960-luvulla. Osmuusmeijerin historian suurin maitomäärä saavutettiin vuonna 1969, jolloin meijeri otti vastaan 17,5 miljoonaa litraa maitoa. Ajan kuluessa meijerin kehitys noudatti yleistä taloudellista kehitystä sekä paikkakunnan karjatalouden kehitystä. 1990-luku oli Limingan Osmuusmeijerille kiivaan tuotekehittelyn aikaa, mutta 2000-luvulle tultaessa kilpailu alalla kiihtyi voimakkaaksi ja johti lopulta maidonjalostustoiminnan loppumiseen joulukuussa 2000.

Varsinaisen meijeritoiminnan lisäksi Limingan Osmuusmeijerillä on ollut toiminnassa myös vehnämylly, sikala, elokuvateatteri sekä saha. Vehnämyllyn toiminta lakkasi vuonna 1966. Sikala perustettiin Limingan Osmuusmeijerin yhteyteen vuonna 1921 ja se toimi aina vuoteen 1971 asti. Sahan toiminta meijerin yhteydessä alkoi vuonna 1935 ja 1943 valmistui uusi laitos meijerin viereen. Se toimi aina vuoteen 1991 saakka, 1994 tulipalo tuhosi sahan rakennukset täydellisesti. Todellinen erikoisuus Limingan Osmuusmeijerin toiminnassa oli Jussin talossa toiminut elokuvateatteri. Meijeri piti siellä kahvilaa ja elokuvateatteria aina vuoteen 1961 saakka.

2000-luvulle siirryttäessä, kun Limingan Osmuusmeijerin oma tuotanto loppui, yritys muutti toimintatapaansa. Meijerin myymälän toimintaa laajennettiin sekä valikoimaltaan että asiakaskunnaltaan. Meijerin tiloja tarjottiin myös muiden yritysten käyttöön. Limingan Osmuusmeijeri onkin tätä nykyä lähempänä ainutlaatuisia ostoskeskusta kuin perinteistä meijeriä.

arviointi:

MRKY15: H, R, M, I, S

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- <http://www.kirjastovirma.net/liminka/osuusmeijeri>
- <http://liminganosuusmeijeri.fi/>

kohteen nimi: **Limingan rautatieasema**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-1-1

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1886

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuosina 1884-86 rakennettu asemarakennus, joka on muutettu ravintolakäyttöön. Ulkoasu on säilynyt, myös alkuperäisiä katto- ja seinäpaneileita on jäljellä. Edustava ja luonteenomainen 1880-luvun rautatiearkkitehtuurin kohde. Lisäksi samanikäinen entinen VR:n asuinrakennus (vaatii maastotarkistuksen).

historia:

Vuonna 1882 tehtiin päätös Seinäjoki-Oulu -radan linjauksesta, jonka mukaan rata tulisi kulkemaan Limingan kautta. Rakennustyöt alkoivat 1884 lopulla ja niiden myötä työllistyi suuri määrä paikallisia ihmisiä ja lisäksi työvoimaa saapui myös muualta. Limingan kirkonkylään perustetulle asemalle rakennettiin IV:n luokan asemarakennus. Ensimmäinen juna saapui asemalle 28.10.1886. Rautatiellä ja sen mahdollistamalla tavaraliikenteellä tuli olemaan alusta alkaen huomattava merkitys Limingan talous- ja liike-elämälle. Vaikuttipa se myös yhdyskuntarakenteeseen, kun vähitellen kirkonkylän uusi keskusta alkoi muotoutua radan ja aseman läheisyyteen. Asemakylään rakennettiin uusi meijeri, sinne siirtyi myös osuuskauppa ja muut kaupat sekä pankki. Matkustajaliikenteellä oli myös suuri vaikutus, sillä rata palveli laajan alueen väestöä. Aseman lisäksi radalla oli myös muita pysähdyspaikkoja muun muassa Tupoksessa ja Hirvinevalla. Seisakkeita olivat Tikkapera, Värminkoski, Rasila, Matinlausir, Pappila, Temmesjoki. Viimeeksi mainitulla sekä Värminkoskella oli miehitetyt ratavartijan vahtituvat. Asemalle valmistui komea puisto koivukujineen ja istutuksineen. Henkilöliikenne loppui 1990, mutta jo aikaisemmin asemarakennus oli myyty yksityiskäyttöön.

arviointi:

MRKY15: Ht, R, H, M, S, I

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Keränen, Pekka: Tuulimaa. Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä 2003.
- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.

kohteen nimi: **Linnukkapatsas**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-19-8
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: tapahtuma-, muisto- ja uskomuspaikat
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1934
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Niilo Kokon suunnittelema ns. vanhan vihan hävistysten muistomerkki, joka pystytettiin Linnukkamäelle vuonna 1934 vanhan vihan aikana 1500-luvulla käydyissä taisteluissa kuolleiden muistolle. Kyseisellä paikalla sijainneet Limingan toinen ja kolmas kirkko poltettiin vuosina 1589 ja 1592.

arviointi:

MRKY15: Ht, H

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Molnberg**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-17-89
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvun lopulta oleva neliömäinen pihapiiri vanhan Pohjanmaan rantatien varressa. Perinteistä rakennuskantaa omaava eheä kokonaisuus, jossa asuinrakennus, aittarivi ja vaja (entinen nahkurinverstas).

arviointi:

MRKY15: R, M

kohteen nimi: **Nahkala**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-34-29
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Neliömäinen pihapiiri Ylipääntien varressa, Suutariin menevän kujan itäpuolella; asuinrakennus 1800-luvun lopulta, vanha talli- ja liiterirakennus, pitkä pystylaudoitettu talousrakennus. Ylipääntien varressa kaksikerroksinen vilja-aitta.

arviointi:

MRKY15: R, M

kohteen nimi: **Ojanperä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-3-108
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: asuinrakennus 1930-luvun lopulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ojanperänkankaalla, uuden asuinalueen keskellä sijaitseva perinteistä rakennuskantaa käsittävä neliömäinen pihapiiri, jota rajaavat puoji, kaksikerroksinen luhti, pitkä navettarakennus ja 1939 rakennettu päärakennus. Lisäksi muita ulkorakennuksia ja tien varressa sijaitseva aitta. Kyseessä on Oopperalaulaja Aabraham Ojanperän (1856-1916) syntymäpaikasta.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Sulo Kaarteenaho 1991, historiatietoja
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ollila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-103-5
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltojen ympäröimä talonpoikainen pihapiiri Liminkajoen varrella. Pihapiirissä on taitakattoinen kartanomainen päärakennus vuodelta 19xx, kaksiosainen hirsiaitta vuodelta xx, hirsinavetta vuodelta 19xx ja Sauna on siirretty nykyiselle paikalleen Rättärinsaaresta.

historia:

Tilan historiaa:

Ollila on ollut aikoinaan sotilasvirkatalo. Se on ollut myös rättärin talo.

(Rättäri oli 1500-luvulta 1800-luvulle nimismiehen apulaisena toiminut alempi kruununpalvelija. Rättärin toimi liittyi kyydityksen järjestämiseen. Tointa hoitivat joko pitäjän tilalliset vuorollaan tai he palkkasivat jonkun hoitamaan sitä sivutoimenaan.)

Rakennusten historiaa:

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

kohteen nimi: **Pyhtilä**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-69-27
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: ei määritetty
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteistä rakennuskantaa käsittävä neliömäinen pihapiiri, jota rajaavat vanha asuinrakennus, puoji ja navetta sekä uusi päärakennus. Pihaan johtaa pitkä hiekkapohjainen kuja, jonka varrella on aitta. Ympärillä avautuu alava peltomaisema. Kohde sijoittuu valtakunnallisesti merkittävän Limingan kirkko ja sen ympäristö -RKY-arvoalueen tuntumaan ja kuuluu osana sille ominaiseen aluetta reunustavien vanhojen maatilojen muodostamaan kokonaisuuteen.

arviointi:

MRKY15: R, M

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pyhtinen**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-83-32
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: 1700-luvun lopun pihapiiri, asuinrakennus 1960-luvulta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1700-luvun lopulta olevia talousrakennuksia; luhtipuoji, kaksi aittaa ja talli. Pihapiirissä myös vanha navetta vuodelta 1914 ja pihapiirin ulkopuolella vanha paja.
Antti Pyhtisen torpasta 1730-luvulla muodostettu uudistila, joka v. 1758 mainitaan erityisenä kalastajatalona Temmesjokivarressa. Talo on edellisen omistajan mukaan toiminut myös käräjätalona. 1960-luvulla purettu vanha mansardikattoinen asuinrakennus oli oletettavasti 1700-luvulta, kuten jäljellä olevat aitta- ja puojirakennuksetkin. Nykyinen asuinrakennus on valmistunut vuonna 1966. Kolmiosainen luhti on aikaisemmin ollut läpiajettava. Luhtiin liittyy myllyhuone, jossa on aiemmin säilytetty viljaa. Aittarakennuksia on siirretty ainakin kaksi kertaa nelostien takia. Viimeksi 1990-luvulla on siirretty kellaria pyörätien vuoksi. Pihapiiri sijaitsee temmesjoen itärannalla joen ja nelostien välissä. Viljelykset ovat tien itäpuolella.

arviointi:

MRKY15: R, H, M

lähteet:

- Huurre, Matti ja Vahtola, Jouko. Oulujokilaakson historia: Kivikaudelta vuoteen 1865. Osakeyhtiö Liiton kirjapaino. Oulu 1991.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Tuorila**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-28-29
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tyypillinen liminkalainen suuri maatalan päärakennus, joka on rakennettu 1800-luvun lopulla. Tuorila on kaksikerroksinen, 8 x 25 m:n kokoinen, komea vaakalaudoitettu talo. Samanlaisia rakennuksia ovat Limingassa Heiskari, Yli-Elsilä ja Pääkkö. Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi jäljellä puoji (seinähirressä v. 1833), vilja-aitta ja sauna. Pihapiiriä rajaa yhdeltä sivulta Heikkilän asuinrakennus. Tila sijaitsee aivan Ketunmaantien varrella, osana mutkittelevan maalaistien raittimaista miljöömäisemää. Ympärillä avautuvat viljelyspellot, jotka kuuluvat valtakunnallisesti merkittävään Limingan lakeuden kulttuurimaisemaan.

arviointi:

MRKY15: R, M, S

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.

kohteen nimi: **Työväentalo Sointula**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-7-1

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1902

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Limingan työväentalo on Pohjois-Suomen vanhimpia käytössä olevia työväentaloja. Vuonna 1898 perustettu Limingan työväenyhdistys rakensi talon käyttöönsä 1902 talkoovoimin. Korkeampi poikittainen näyttömoosa on 1920-luvun alusta, kuistilaajennus 1970-luvulta. Vanhan osan ikkunat muutettu. Kohde ilmentää muun muassa poliittisen toiminnan, kulttuuritoiminnan ja yhteisöllisyyden kehittymistä, ja sillä on ollut merkitystä alueellisen identiteetin rakentumisessa. Limingan nykyisen kirkonkylän laitamalla, Lumijoen tien lähtettyvillä sijaitseva työväentalo on myös tärkeä rakennus kyläkuvallisesti.

historia:

Limingan työväenyhdistys oli koko maan ensimmäisiä työväen maaseutuyhdistyksiä. Sen perustamisen ja varhaisen toiminnan taustalla oli ilmeisesti leipuri Willehard Helin. Myös ensimmäinen puheenjohtaja oli leipuri, Fr. Pitkänen. Toiminnan aktivoituminen tapahtui 1899, jolloin puheenjohtaja osallistui edustajakokoukseen, missä perustettiin Suomen Työväenyhdistys. Suuren innostuksen vallitessa rakennettiin oma toimitalo 1902. Rakentaminen tehtiin enimmäkseen talkootyönä ja kerätyistä tarpeista.

arviointi:

MRKY15: Ht, H, R, I, S

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Käden jälki. Lakeuden kulttuuriympäristö ja sen hoito. Toim Anneli Salmela, 2001.
- Keränen, Pekka: Tuulimaa. Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä 2003.

kohteen nimi: **Villa Tuomaala**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-402-58-12
kylä/k.osa: Liminka
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: 1982
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Elegantti omakotitalo vuodelta 1982 Liminganjoen varrella. Puurakenteisen talon ovat suunnitelleet Käpy ja Simo Paavilainen.

arviointi:

MRKY15: R, T

lähteet:

- Paavilainen Käpy ja Simo. Villa Tuomaala Liminka. Arkkitehti 4/1984 s. 34-35
- Piironen Esa 2004. Small Houses in Finland. Rakennustieto Oy

kohteen nimi: **Värminkosken radanvartijan tupa**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-32-1

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: liikenne

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1887

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tyypipiirustuksilla tehty radanvartijan tupa vuodelta 1887. Pihapiiri, jossa myös sauna ja maakellari, sijaitsee radan pohjoispuolella, Liminganjoen ja Värminkoskentien välissä. Kohde ilmentää rautatieliikenteen kehitystä.

historia:

Vahtituvat rakennettiin radan varsilla ja asemilla asuvien ratavartijoiden käyttöön. Alun perin ratavahdin mökkejä rakennettiin 2 - 2,5 km:n välein, myöhemmin noin 5 km:n välein. Vuonna 1920 niitä oli koko maassa yli 850. Ratavartijan tehtävänä oli huolehtia siitä, että rata säilyi kulkukelpoisena ympäri vuoden. Kesällä varmistettiin, että eläimet eivät päässeet radalle ja tarkkailtiin kiskojen pituusvaihteluita lämpimällä säällä, talvisin lumi ja pakkaset aiheuttivat työtä.

Ratavartijoiden käyttöön tarkoitetut mökit olivat kooltaan varsin vaatimattomia, mutta ne pyrittiin rakentamaan yhtä huolellisesti ja hyville rakennuspaikoille kuin muutkin rautatierakennukset. Vanhimmat tyypit ovat suuruudeltaan vain noin 25 m². Niissä on vain yksi huone leivinuuneineen ja lisäksi pieni kuisti. Vähitellen mökit rakennettiin hiukan tilavammiksi ja niihin tehtiin huoneen lisäksi erillinen keittiö ja eteinen. Rakennukseen tai sen läheisyyteen rakennettiin ruokakellari tiilestä. Vahtitupaan tehtiin ulkorakennus, jossa oli kahden lehmän navetta, käymälä, halkovaja ja ruoka-aitta. Myöhemmin rakennettiin ratavartijoille myös sauna-leivintupia.

historia:

Pohjanmaan rata rakennettiin Limingan kohdalla vuosina 1884-1886. Pääasema sijaitsi Limingan kirkonkylällä, mutta radan varrella oli lisäksi moni pysähdyspaikkoja ja seisakkeita, jollainen oli myös Värminkoskella. Miehitetty ratavartijan vahtitupa oli Värminkoskella ja Temmeksellä. Rata sähköistettiin 1980-luvun alussa ja henkilöliikenne Limingassa loppui 1990.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Museovirasto, Rautatierakennusten korjausopas.
- Keränen, Pekka: Tuulimaa, Limingan kotiseutukirja. Jyväskylä, 2003.

kohteen nimi: **Ylikestilän vesimylly ja pihapiiri**

kunta: Liminka

kiinteistötunnus: 425-402-37-25

kylä/k.osa: Liminka

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ylipäässä Liminganjoen varrella sijaitsee Limingan ainoa säilynyt vesimylly, johon kuuluu myllyrakennus, sen sisällä oleva koneisto ja vesikanava. Mylly on kunnostettu vuonna 1991. Myllyn vieressä on pieni kuivaamo, aitta ja Ylikestilän tilan koko pihapiiri. Sen rakennuksia ovat 1800-luvulta oleva päärakennus (laajennettu 1970-l), pitkä puojirakennus ja tiili/hirsirakenteinen navetta 1920-1950-luvulta.

arviointi:

MRKY15: R, H

lähteet:

- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 2, Pohjois-Pohjanmaan seutu-kaavaliitto, Oulu 1993.
- Oulun seudun yleiskaava

kohteen nimi: **Suutari**
kunta: Liminka
kiinteistötunnus: 425-403-9-14
kylä/k.osa: Rantakylä
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: asuinrakennus 1881 (vslk) + 1960, vanhempi asuinrakennus 1700-l?
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tämä peltoaukean reunalla, pitkän kujan päässä sijaitseva entinen kruununtila muodostuu kahdesta pihapiiristä. Perinteistä rakennuskantaa käsittävää neliömäistä asuinpihaa rajaavat vanhempi asuinrakennus, päärakennus vuodelta 1881 (laajennettu 1960), navetta vuodelta 1908, tallipuoji ja kaksiosainen aitta vuodelta 1749. Pihapiiriin tullaan asuinrakennusten välistä. Talouspihaan kuuluvat heinälato- ja kuivaamorakennus, liiteri, uudehko kalustosuoja sekä uusia tuotantorakennuksia. Vanhempi, vuoraamaton asuinrakennus on sisätiloiltaan lähes alkuperäisessä asussaan, osa ikkunosita uusittu. Uudemmassa asuinrakennuksessa on koristeellinen kuisti. Pirtin uunin on muurannut Yrjö Nikkinen v. 1935.

Monikerroksellinen, eheä ja idyllinen kokonaisuus. Harvinainen 1700-luvun aitta.

historia:

Rantakylän kantatila n:o 9. Tila mainitaan asutuksi vuoden 1694 maakirjassa. Suutari oli kruununtilana v. 1730 ja lunastettiin perintötilaksi 1800-luvun puolella.

arviointi:

MRKY15: R, H, M, S, T